

Aan de gemeente De Bilt,
Postbus 300
3720 AH Bilthoven

Betreft: Zienswijze IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER Omgevingsvisie gemeente De Bilt 2040

De Bilt, 03 november 2021

Geachte bestuurder/medewerker gemeente De Bilt,
Per mail van 07 oktober 2021 is het IVN-De Bilt e.o. ervan op de hoogte gesteld dat de zogenaamde: 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER Omgevingsvisie De Bilt 2040' van 07 oktober t/m 3 november voor het indienen van zienswijzen ter inzage is gelegd. Gaarne maakt het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik haar zienswijze op de: 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER Omgevingsvisie De Bilt 2040' te geven. Eerst zal nog kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna een inhoudelijke reactie zal worden gegeven. Afgesloten zal worden met een conclusie.

1. Planproces

Zoals ook in de: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040' aangegeven is de gemeente al weer enige tijd terug gestart om in het kader van de 'Omgevingswet' een: 'Omgevingsvisie De Bilt 2040' op te stellen. Daartoe is dan allereerst door de gemeenteraad eind 2020 een: 'Startnotitie Omgevingsvisie De Bilt 2040' opgesteld. Door met name het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is daar toen ook ten tijde van de behandeling in de Commissie Ruimte een reactie op gegeven (zie in deze ook Bijlage 1: 'Inspraakreactie IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake RV Startnotitie Omgevingsvisie De Bilt 2040').

Zoals ook uit het betreffende: 'Rv Startnotitie Omgevingsvisie De Bilt 2040' en met name ook de 'Startnotitie' zelf valt af te leiden wordt aan participatie m.b.t. het opstellen van de: 'Omgevingsvisie De Bilt 2040' een belangrijke betekenis toegekend. In de loop van het proces worden binnen dat kader dan tweemaal een zogenaamde: 'Maand van de Leefomgeving' georganiseerd, zowel aan het begin als het einde, evenals halverwege een zogenaamd 'Toekomstdebat'.

T.b.v. de eerste 'Maand van de Leefomgeving' is dan een zogenaamde: 'Basisverkenning/Atlas De Bilt' opgesteld, waarbij aan participanten werd gevraagd hoe zij daar tegenaan keken. Dat gebeurde dan zowel gemeentebreed als per kern. Door o.a. het IVN-De Bilt e.o./ de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is toen met name ook op de: 'Basisverkenning' wederom een meer gedetailleerde reactie gegeven (zie in deze ook Bijlage 2: 'Reactie IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake Basisverkenning Omgevingsvisie De Bilt 2040'). In het zogenaamde 'Participatieverslag eerste Maand van de Leefomgeving Omgevingsvisie De Bilt 2040' wordt van hetgeen tijdens de betreffende bijeenkomsten is opgehaald dan een verslag gedaan.

Mede op basis van de uitkomsten van de eerste Maand van de Leefomgeving is dan kennelijk door de gemeente de zogenaamde: 'Koers en het speelveld van de fysieke leefomgeving' opgesteld. In die 'Koers' wordt dan op basis van de 'Identiteit en kernkwaliteiten', evenals een aantal 'Majeure vraagstukken' die t.a.v. in die zin relevant geacht thema's voorliggen per thema een voorlopige koers wordt geschetst en ook de uitersten van het speelveld.

Teneinde de: 'Uitersten van het speelveld' op een (meer) integrale wijze in beeld te brengen heeft men deze dan op basis van een zogenaamd 'Kwadrantenmodel' in beeld gebracht, waarbij het tweetal (veronderstelde) strategische keuzen waarvoor de gemeente zich geplaatst ziet, namelijk:

- A. De rol die de gemeente De Bilt wil spelen bij de invulling van gemeente-overstijgende (lees: regionale) opgaven;
- B. De dynamiek op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, landschap en recreatie,

als respectievelijk de horizontale en verticale as wordt aangehouden. Daarbij gaat het dan (uiteindelijk) om de volgende kwadranten (zie in deze dus ook de: 'Koers en het speelveld van de fysieke leefomgeving', 'De vier kwadranten', pag. 21):

- 1. Authentieke kwaliteit;
- 2. Groen-dorpse uitbreiding;
- 3. Mee met de metropool;
- 4. Slimme dorpen.

Vervolgens worden dan de betreffende vier kwadranten, dus de uitersten van het (veronderstelde) speelveld in woord én kaart/beeld in beeld gebracht, dus feitelijk als een viertal mogelijke toekomstige scenario's/vergezichten voor De Bilt (zie in deze dus overigens ook de: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040'), Hoofdstuk 3.2: 'Kenmerken van de te toetsen vergezichten', pag. 10-14).

In het zogenaamde 'Toekomstdebat' zullen de gegeven scenario's/vergezichten dan aan bevolking worden voorgelegd, inclusief kennelijk bevindingen zoals deze in die zin uit de: 'Plan-MER', 'Deel A', naar voren komen, dat dus op basis van een zogenaamde 'Dialoognotitie'.

Op basis van de gegeven dialoog wil men dan kennelijk tot een zogenaamd: 'Voorkeursalternatief' komen met dus (kennelijk) elementen van alle vier de aangegeven scenario's/vergezichten. Uiteindelijk zal dat 'Voorkeursalternatief' dan de kern vormen voor de nog op te stellen 'Omgevingsvisie 2040', althans zo heeft het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat begrepen.

Parallel aan het opstellen van de Omgevingsvisie wordt dus een zogenaamde: 'Plan-MER' opgesteld, dat teneinde (milieu)effecten van zowel diverse kwadranten/scenario's/vergezichten (Deel A) en uiteindelijk ook het: 'Voorkeursalternatief' (Deel B) in beeld te kunnen brengen, hetgeen met dan wil doen op basis van zogenaamde 'dashboards'. Teneinde die effecten op een zorgvuldige wijze in beeld te kunnen brengen is dan een: 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' opgesteld, met o.a. een zogenaamd: 'Beoordelingskader'.

2. Inhoudelijke aspecten

Hierbij zal eerst een (meer) algemene reactie op de voorliggende: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040' worden gegeven, waarna op aantal meer specifieke aspecten zal worden ingegaan.

2.1 Algemeen

Op zich goed dat een: 'Plan-MER' wordt opgesteld, hetgeen overigens voor zover het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat hebben kunnen nagaan lang niet door alle gemeenten m.b.t. het opstellen van hun 'Omgevingsvisie' wordt gedaan. In ieder geval maakt dat dat zo wel ook een beter inzicht in de mogelijke keuzen ontstaat, zij het dus wel ook afhankelijk van het Detailniveau en ook de Reikwijdte van de Plan-MER.

Alhoewel in de voorliggende: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040' op zich dus wel een beeld wordt gegeven van de betekenis die aan de op te stellen: 'Plan-MER Omgevingsvisie De Bilt 2040' dient te worden gegeven bij de keuzen die in die zin het kader van de: 'Omgevingsvisie De Bilt 2040' (mogelijk) aan de orde zijn, zowel m.b.t. het viertal scenario's/vergezichten (Deel A), als m.b.t. het: 'Voorkeursscenario's (Deel B), evenals ook van het daarbij toe te passen: 'Beoordelingskader' en ook de wijze van presenteren, namelijk via (een) zogenaamde 'Dashboard(s)', hetgeen wellicht allemaal evident lijkt, plaatst het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar in algemene zin toch een aantal kritische kanttekeningen bij.

Referentiesituatie (vergelijk: 'Leefomgevingsfoto's)

Teneinde de milieueffecten van de (eventueel) beoogde ontwikkelingen in beeld te kunnen brengen dient er o.i. dus allereerst wel een goed beeld te zijn van de zogenaamde: 'Referentiesituatie', dus de waarden die daarbij dan in het geding zijn, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin, dat bijvoorbeeld op basis van zogenaamde: 'Leefomgevingsfoto's'. Weliswaar wordt in de: 'NRD Omgevingsvisie 2040' wel bij de: 'Referentiesituatie' stilgestaan, zij het toch meer in indirecte zin, namelijk als basis voor de toetsing, maar o.i. zou het toch goed zijn als in de: 'NRD Omgevingsvisie 2040' meer expliciet bij die 'Referentiesituatie' wordt stilgestaan en ook wordt beschreven wat die inhoudt en wat daar al dan niet in wordt meegenomen.

Natuurlijk in de zogenaamde: 'Basisverkenning' wordt daarvan dan per thema ook een bepaald beeld gegeven, inclusief ook van het voor dat thema relevant geachte 'beleid', de in die zin relevant geachte 'trends en ontwikkelingen' én ook een zogenaamde 'sterkte-zwakke analyse', maar dan zou het goed zijn als daar in de: 'NRD Omgevingsvisie 2040' ook (meer) expliciet naar wordt verwezen en dan niet alleen in procesmatige zin. Meer in het bijzonder is het dan tevens de vraag wat nog met de reacties is gedaan zoals deze op die: 'Basisverkenning' zijn binnengekomen en of deze al dan niet nog tot een aanvulling van de: 'Basisverkenning' hebben geleid.

Hoe dat ook zij, in de loop van de tijd zijn vele rapporten beschikbaar gekomen, zowel op het gebied van de natuur (zie o.a. de: 'Ecoscan De Bilt (Viridis, 2005)'), evenals ook op het gebied van het landschap (zie met name ook het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' en de cultuurhistorie (zie o.a. de: 'Cultuurhistorische Waardenkaart (Vestigia, 2011)'), met een schat aan informatie, alhoewel wellicht inmiddels deels verouderd, op basis waarvan in ieder geval een bepaald beeld van aanwezige kwaliteiten en dus ook het DNA van De Bilt kan worden gegeven.

Te onderzoeken vergezichten

Zoals ook hiervoor onder Hoofdstuk 1: 'Planproces' reeds aangegeven wil men dan allereerst in de: 'Plan-MER' de effecten van een viertal vergezichten in beeld brengen, dat om uiteindelijk bepaalde keuzen in beeld te kunnen brengen. Die vergezichten zouden dan op basis van hetgeen in de eerste Maand van de Leefomgeving is opgehaald tot stand zijn gekomen.

Wat het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. nu betreurt is dat men dus kennelijk de gegeven vergezichten al als basis voor de: 'Plan-MER', 'Deel A' neemt, terwijl men de gegeven vergezichten niet eerst ter toetsing aan de bevolking heeft voorgelegd. Dat dus om te bezien of zij zich dus ook in die vier vergezichten herkennen, dus in de betreffende 'uitersten van het speelveld'.

In die zin had het ons dus goed geweest alvorens men van de diverse als zodanig te onderscheiden vergezichten de milieu-effecten in beeld brengt die vergezichten dus eerst

nog aan de bevolking ter consultatie voor te leggen, zodat ook in die zin de 'scope' of zo men wil de 'bandbreedte' van de te onderzoeken vergezichten duidelijk is.

Dat dan vervolgens op basis van de dan aan de orde zijnde vergezichten en bijbehorende milieu-effecten een 'toekomstdebat' plaatsvindt en op basis daarvan een 'Voorkeursalternatief' wordt gekozen ligt dan voor de hand, maar waar het het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in deze om gaat of met het viertal vergezichten dat nu voorligt wel ook een getrouw beeld wordt gegeven van hetgeen dan in de eerste Maand van de Leefomgeving is opgehaald, zonder overigens het proces dat heeft plaatsgevonden tekort te willen doen.

Natuurlijk is er met name wat betreft het thema woningbouw het dilemma of je als gemeente alleen wilt bouwen vanuit de 'eigen behoefte' of wellicht beter uitgedrukt vanuit het zogenaamde 'migratie-saldo nul', hetzij ook vanuit het regionale perspectief (zie in deze dus o.a. de ambitie uit het: 'REP/IRP'), maar voor zover het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat uit het: 'Participatieverslag eerste Maand voor de Leefomgeving' heeft kunnen afleiden, evenals ook het advies: 'De Bilt - Wonen in een groene omgeving' zijn bewoners en organisaties toch tamelijk kritisch t.a.v. het bouwen vanuit het perspectief vanuit de Regio U-16, zeker als dat ten koste van de groene kernkwaliteiten van de gemeente gaat. Alvorens dan in de: 'Plan-MER', 'Deel A' de diverse effecten vergezichten in beeld worden gebracht, zou het o.i. dus goed zijn af te bakenen wat daarbij dan de 'bandbreedte' is die bij de diverse vergezichten wordt aangehouden en ook waarop deze dan is gebaseerd, dat dus (mede of juist ook met name) in relatie tot hetgeen in de eerste Maand van de Leefomgeving is opgehaald. Anders zal dat een rol blijven spelen in zowel het uiteindelijke keuze van het: 'Voorkeursalternatief' als ook de uitwerking, terwijl het nu juist hierbij om wezenlijke keuzen gaat, namelijk 'hoe' wil de gemeente zich t.a.v. Regio U-16 'positioneren'¹, dat ook gezien de binnen de gemeente De Bilt aanwezige groene kernkwaliteiten.

Meer in het bijzonder is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wat de betreft groei en met name ook de economische groei voor een algehele koerswijziging of zo men wil 'omslag' naar een circulaire economie die enerzijds binnen de grenzen die de aarde daaraan stelt blijft, dus met respect voor de aldaar voorkomende ecosystemen/natuur/biodiversiteit en anderzijds inclusief is, dus ook rekening houdend met minimale basisbehoeften mens.

En alhoewel er in die zin (wellicht) diverse ontwikkelingsmodellen (mogelijk) zijn spreekt het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus in het bijzonder de zogenaamde: 'Donut-aanpak' zoals deze door Kate Raworth is ontwikkeld bijzonder aan (zie in deze ook onderstaande Fig.: 'Donut-aanpak (K. Raworth, 2016)'), dus het zou mooi zijn als ook de gemeente De Bilt in die zin (en ook in relatie tot omliggende gemeenten/regio/provincie/Nederland/Europa/Wereld) een voorbeeldgemeente m.b.t. duurzame ontwikkeling zou worden. Een dergelijke (meer) ecologische benadering, die meteen ook rekening houdt met de medemens, geeft dan meteen ook de grenzen aan, tenminste als het goed is, waarbinnen bepaalde ontwikkelingen al dan niet kunnen plaatsvinden (vergelijk overigens ook de zogenaamde: 'Sustainable Development Goals (SDG's)' van de UN).

¹ Overigens is het IVN-De Bilt e.o. uiteraard op de hoogte van de positie die de gemeente tot op heden heeft ingenomen t.a.v. van het: 'REP' en ook het: 'Concept-IRP', waarvan met name ook in het zogenaamde: 'Positionpaper' een beeld wordt gegeven, maar enerzijds heeft daarover niet tot nauwelijks een dialoog met de samenleving plaatsgevonden, evenals is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar dus wel op bepaalde punten zeer kritisch over, dat met name ook gezien aanzienlijke/enorme groei- en ook bouwambitie Regio Utrecht, met dus alle gevolgen voor aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie (zie in deze overigens o.a. ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Provincie Utrecht (Tauw, 2020)').

In die zin zou bijvoorbeeld wel ook kunnen worden verwezen naar diverse documenten zoals deze eerder in die zin zijn gepubliceerd t.a.v. positie gemeente De Bilt in de regio, zoals de: 'Laatste schakel (STL, 1990)', maar bijvoorbeeld ook de: 'Ecologische toetsing stedenbouwkundige modellen Regio Utrecht (Bureau Waardenburg, 1990)'.

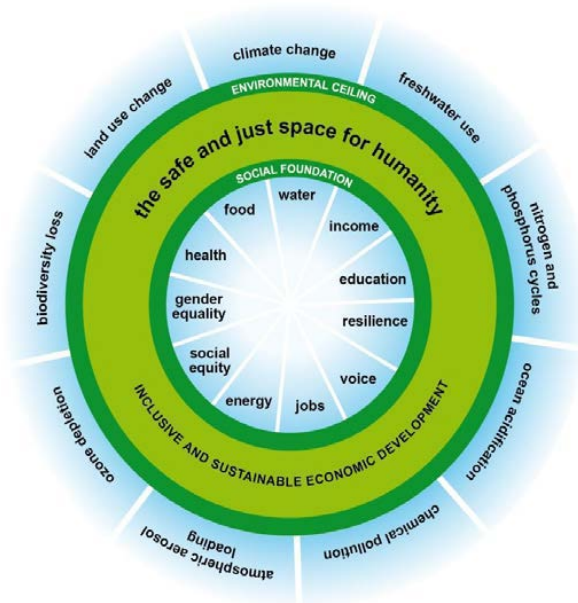

Fig.: 'Donut-aanpak (K. Raworth, 2016)

Natuurlijk is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bekend dat men met betrekking groeiambities Regio U-16 meteen ook inzet op 'Groen groei mee', maar allereerst is het onbekend of de daarvoor noodzakelijke financiering wel kan worden gevonden (zie wat betreft de opgave en ook financiering dus o.a. ook het rapport: 'Eindrapport Groen groeit mee – Opgaven in beeld (BureauBuiten, 2021)'), maar ook de ruimte, dat niet alleen gezien de meervoudige opgaven waar we met zijn allen voor staan, maar ook de met de diverse ruimtevragen in het geding zijnde kwaliteiten.

Beoordelingskader

Zonder nu meteen bij de Reikwijdte en het Detailniveau zelf stil te staan, waarop nog hieronder onder het hoofdstuk 2.2: 'Specifieke aspecten' zal worden ingegaan, wil het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel alvast t.a.v. het gegeven: 'Beoordelingskader' een aantal meer algemene opmerkingen maken.

Allereerst valt het dus op dat men t.a.v. de in het gegeven: 'Beoordelingskader' aan de orde gestelde thema's en bijbehorende subthema's/indicatoren dus op geen enkele wijze op daarbij relevant geachte (wettelijke) (beleids)kaders ingaat, evenals op bepaalde ambities. In die zin zou het dus goed zijn als daar wel nader bij wordt stilgestaan, aangezien je anders ook geen duidelijk beeld hebt op basis waarvan de toetsing uiteindelijk plaatsvindt.

Verder zou dus ook duidelijk moeten worden aangegeven welke toetsingscriteria dan worden gebruikt, want ook deze zijn vaak bepalend voor je uitkomsten (vergelijk in deze bijvoorbeeld ook het: 'Beoordelingskader MIRT-onderzoek').

Dan de presentatie. Hierbij gaat men dan weliswaar uit van een zogenaamd: 'Dashboard' (zie dus ook de: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040', Fig. 4-3: 'Voorbeeld voor dashboard bepaling vergezichten', pag. 18), maar ook daarbij is het dan de vraag hoe men uiteindelijk

tot een meer integrale beoordeling (en dus 'toetsing') kan komen, dat ook vanuit met name het perspectief van een duurzame ontwikkeling van de gemeente. In die zin zou bijvoorbeeld toch kunnen worden overwogen om bij de toetsing de zogenaamde: 'Rad voor de leefomgeving' toe te passen, zoals dat bijvoorbeeld ook in de: 'Plan-MER NOVI' is gebruikt (zie in deze dus ook onderstaande Fig.: 'Rad voor de Leefomgeving'), zij het dan uiteraard doorvertaald naar het lokale schaalniveau. In dat: 'Rad voor de leefomgeving' staat dan nu juist een duurzame ontwikkeling centraal, dat op basis van de zogenaamde 'Lagenbenadering'².

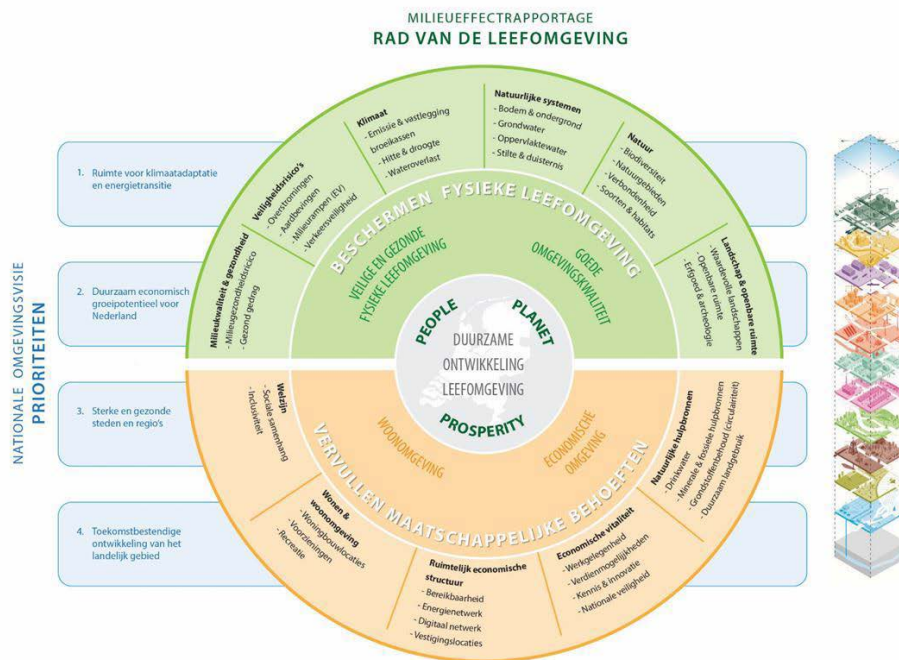

Fig.: Rad van de Leefomgeving (naar: 'Plan-MER NOVI')

2.2 Specifieke aspecten

Hierbij zal met name nog bij de zogenaamde 'Reikwijdte' en het 'Detailniveau' worden stilgestaan, evenals bij de 'Spelregels' die uit de 'Beoordeling' naar voren komen en ook de 'Monitoring'.

Reikwijdte

Wat betreft de: 'Reikwijdte' wordt dan aangegeven dat deze (logischerwijs) de planhorizon van de Omgevingsvisie is, namelijk 2040, evenals dat wat betreft het plangebied dat overeenkomt met die van de Omgevingsvisie, namelijk de gemeente De Bilt, tenzij de effecten verder reiken dan die van de gemeentegrenzen, zoals bijvoorbeeld met effecten stikstof het geval kan zijn.

Dat klinkt op zich logisch, maar zoals bekend ligt een deel van de gemeente binnen het: 'Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen'. Voor zover door bepaalde ontwikkelingen op de zogenaamde instandhoudingsdoelen significante effecten kunnen ontstaan dient in dat geval een zogenaamde: 'Passende beoordeling' plaats te vinden.

In die zin is het dus goed te beseffen dat m.b.t. de: 'Natura 2000-gebieden' (gelukkig) nog steeds ook rekening dient te worden gehouden met de zogenaamde 'externe effecten'. Dus dat behalve naar de effecten van stikstof, bijvoorbeeld ook gekeken dient te worden naar de

² De zogenaamde 'Lagenbenadering' is gelukkig wel herkenbaar in de opbouw van het in de: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040' daartoe gegeven 'Beoordelingskader', zij het dat dat niet als zodanig wordt aangegeven.

effecten op de in die zin voor het: 'Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen' van kracht zijnde instandhoudingsdoelen van de aanleg van (recreatie)paden³, het plaatsen van windmolens⁴, het op bepaalde plekken plaatsen van zonnevelden, extra grondwateronttrekkingen, etc., buiten het betreffende Natura 2000-gebied. Zo is bekend dat bijvoorbeeld de purperreiger, hetgeen een van de doelsoorten voor het 'Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen' is, foerageert in het Noorderpark en dus een verstoring aldaar door bijvoorbeeld de (extra) aanleg van paden weer effecten op de aldaar voorkomende populatie aan purperreigers kan hebben en dus ook op het betreffende instandhoudingsdoel.

Detailniveau

Voor zover het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat op basis van het daartoe in het: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040' gegeven: 'Beoordelingskader' en de daartoe gegeven beoordelingsthema's en ook bijbehorende indicatoren heeft kunnen nagaan, moet dat o.i. vrij volledig worden geacht, waarvoor in die zin ook de complimenten.

Wel kunnen er door het IVN De Bilt e.o./ de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. t.a.v. relevante toetsingscriteria en daarbij o.i. relevante (achter)grondinformatie nog wel wat aanvullende opmerkingen worden gemaakt, zowel in algemene zin, als per specifiek beoordelingsthema.

M.b.t. tot opmerkingen in algemene zin wil zij naar hetgeen dienaangaande reeds hiervoor in het hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' is opgemerkt verwijzen, dat o.a. m.b.t. hetgeen als de 'referentiesituatie' wordt genomen, de in die zin relevante (wettelijke) (beleids)kaders, maar ook de mogelijkheid tot het al dan niet (beter) kunnen maken van een integrale toetsing (vergelijk dus ook het zogenaamde: 'Rad van de Leefomgeving').

Dat (dus) in het gegeven: 'Beoordelingskader' dan de zogenaamde: 'Lagenbenadering' herkenbaar is, wordt dan door het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gewaardeerd. Dat maakt het o.i. ook mogelijk bij de integrale toetsing per daarbij gegeven thema een bepaalde relevantie/gewicht mee te geven, dat ook gezien de doorwerking vanuit het ene thema op het andere.

Met betrekking tot de afzonderlijk als zodanig onderscheiden beoordelingsthema's en bijbehorende indicatoren, zal hierbij hieronder in aanvullende zin nog bij bepaalde specifieke aspecten/punten worden stilgestaan die daarbij o.i. relevant moeten worden geacht. Wel valt het vaak op dat men t.a.v. de gekozen 'Beoordelingsmethode' dan kiest voor een kwalitatieve toetsing, dus dan naar verwachting vaak op basis van: 'expert-judgement', maar o.i. zou een meer kwantitatieve toetsing voor zover mogelijk toch de voorkeur hebben, althans voor zover dat uiteraard (gezien beschikbare modellen) mogelijk is.

Bodem, Water en Klimaatadaptie

In ieder geval acht zij wat betreft de eventuele effecten van toekomstige ontwikkelingen op de bodem en het water ook die op met name de kwel van belang, dat ook gezien de ligging van de De Bilt op de overgang van de Heuvelrug naar lager gelegen gebieden als het Noorderpark/Vechtplassengebied en ook het Kromme Rijngebied.

³ Zie bijvoorbeeld wat betreft de toetsing van de effecten van de aanleg van extra recreatiepaden in het kader van de: 'Planwijziging Herinrichting Noorderpark' op de instandhoudingsdoelen van het: 'Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen' ook het rapport: 'Habitattoets Herinrichting Noorderpark (Royal Haskoning, 2009)'.

⁴ Zie wat betreft mogelijke effecten op het plaatsen van windmolens buiten Natura 2000-gebieden op instandhoudingsdoelen van de betreffende Natura 2000-gebieden o.a. ook: 'Plan-MER Provinciale Omgevingsvisie (TAUW, 2020)', 'Bijlage 6: 'Passende beoordeling', Hoofdstuk 4: 'Mogelijke effecten energietransitie'.

Verder dus goed dat ook specifiek aan het aspect van de bodemdaling aandacht wordt gegeven, gezien de problematiek die daarmee samenhangt, zowel wat betreft de waterhuishouding, inclusief verzakkingsproblematiek huizen, etc., maar ook bijvoorbeeld de klimaatproblematiek.

Meer in het bijzonder werken de effecten van bijvoorbeeld de stikstofproblematiek natuurlijk niet alleen door op doelen Natura 2000-gebieden, maar ook het natuur in het algemeen, inclusief dus ook het NNN, zeker op in die zin gevoelige bodems.

Natuur, groen en biodiversiteit

Wat betreft de effecten op de natuur/biodiversiteit zijn dan behalve die op binnen de gemeente aanwezige Natura 2000-gebieden, ook die op het NNN, inclusief bijbehorende ecologische verbindingen, van belang. Meer in het bijzonder kan daarbij dan o.a. naar de ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied worden verwezen (zie in deze dus ook Bijlage 3: 'Folder Natuur behouden en verbinden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West-2020)').

Dan inderdaad van belang dat ook naar de 'effecten op binnenstedelijke groenstructuren' wordt gekeken, dat niet alleen vanwege het betekenis voor de biodiversiteit, maar ook vanwege het belang van het groen voor het algemene leefklimaat, waaronder de gezondheid van de mens, de klimaatadaptie, zoals aanpak hittestress, etc.. Met name in het gemeentelijke: 'Groenstructuurplan '2014 – 2024' wordt van de betreffende groenstructuren een goed beeld gegeven, zij het dat aanvullingen op detailniveau mogelijk zijn.

Verder zou hierbij dus ook naar de eventuele effecten van ontwikkelingen op aanwezige (beschermd) soorten moeten worden gekeken, zowel op het niveau van het individu, als op populatie-/netwerkniveau, dat ook bezien vanuit de wettelijk vereiste 'gunstige staat van instandhouding' van beschermde soorten (vergelijk ook 'Wet Natuurbescherming'). Ook zou het dus goed zijn als dus (o.a.) de m.b.t. met name 'biodiversiteit' gegeven indicator nog verder wordt geduid, zodat ook duidelijk is hoe men daar bij de beoordeling dan een nadere invulling aan gaat geven (zie in deze bijvoorbeeld ook nadere info in het: 'Compendium voor de leefomgeving (CLO)' en dan pagina: 'Wat is de samenhang tussen biodiversiteitsindicatoren').

In ieder geval is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er een voorstander van dat voor het gehele grondgebied van de gemeente minimaal wordt uitgegaan van een zogenaamde 'Basiskwaliteit Natuur', zij het voor bepaalde gebieden, zoals de binnen de gemeente aanwezige 'Natura 2000-gebieden' en het 'NNN' voor een hogere kwaliteit (zie wat betreft de 'Natura 2000-gebieden' dus met name ook de zogenaamde 'Aanwijzingsbesluiten' en wat betreft het 'NNN' het in die zin op dit moment vigerende 'Natuurbeheerplan provincie Utrecht').

Landschap, archeologie en cultuurhistorie

Met betrekking eventuele effecten van ontwikkelingen op binnen de gemeente aanwezige cultuurhistorische waarden moeten met name ook die op het door de UNESCO als Werelderfgoed aangewezen 'Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW)' worden genoemd, waarvoor dan eventueel een HIA dient te worden gemaakt.

Verder vallen binnen de gemeente diverse gebieden die door de provincie Utrecht als vallend binnen de: 'Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)' zijn aangewezen, waarbij het behalve om de 'NHW', dus bijvoorbeeld ook om de buitenplaatsenzone van de 'Stichtse Lustwarande (SLW)' gaat.

Daarnaast komen dus binnen de gemeente diverse bijzondere landschappen voor, inclusief ook een gemeentelijk 'Landschapsmonument De Biltse Duinen'.

Energie

Goed dat hier met name ook bij de kansen die besparing op kan leveren wordt stilgestaan, want wat wordt bespaard hoeft niet duurzaam te worden opgewekt (vergelijk in deze ook de zogenaamde: 'Trias energetica').

Uiteindelijk zullen we o.i. teneinde (o.a.) de klimaatdoelen te kunnen bereiken in die zin wel ook, zoals ook hiervoor onder het hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' reeds aangegeven, naar een (totaal) andere inrichting van met name de economie en dus ook de samenleving toe moeten ('groeien'), namelijk naar een economie die enerzijds de grenzen die de aarde aan ontwikkelingen stelt respecteert en anderzijds aan de minimale basisbehoefte mens tegemoet komt, waarvoor de zogenaamde: 'Donut-aanpak' dan o.i. als een aansprekend voorbeeld kan worden gezien.

Wonen

Wat betreft wonen is het dus inderdaad goed naar de: 'Impact op de leefomgeving' (in brede zin) te kijken, ook al zou dat o.i. dan nog wel in nadere subindicatoren kunnen uitgesplitst.

Wel zou het dus goed zijn als dus ook expliciet naar de ruimtelijke impact wordt gekeken, althans voor zover dat niet al onder de indicator 'Impact op de leefomgeving' valt. Wat betreft die ruimtelijke impact, moet dan daarbij o.i. met name ook de zogenaamde: 'Ladder van duurzame verstedelijking' relevant worden geacht, dat dan als algemeen sturend principe.

Behalve in kwalitatieve zin wordt het dus wel ook van belang geacht, dat hier ook in kwantitatieve zin aandacht aan wordt gegeven, hetgeen ook basis beschikbare rapporten en onderzoeken o.i. wel degelijk ook mogelijk is.

Milieu en gezondheidsbescherming

Met betrekking het milieu (sec) is het dan goed dat aan de: 'Leefomgevingskwaliteiten' bijzondere aandacht moeten worden gegeven (zie in deze dus ook de doelstelling van de: 'Omgevingswet' en in het bijzonder ook het: 'Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL)'), zoals dus inderdaad de kwaliteit van de lucht, het geluid, etc..

In ieder geval zou het daarbij dus goed zijn als wordt aangegeven welke kwaliteiten daarbij als uitgangspunten worden genomen, zoals m.b.t. de luchtkwaliteit de zogenaamde: 'WHO-Advieswaarden' (zie in deze overigens ook het zogenaamde: 'Schone Luchtakkoord'), etc..

Gezondheidsbevordering

Goed dat ook aan de gezondheidsproblematiek bijzondere aandacht wordt gegeven (vergelijk dus ook bijzondere aandacht voor: 'Healthy Urban Living'). Naast de impact van een bepaalde 'leefstijl' kan ook aan 'natuur/groen' daarbij een bijzondere betekenis worden gegeven, althans wordt de relatie tussen beide steeds duidelijker (zie in deze dus o.a. ook de publicatie: 'Green and Blue Spaces and Mental Health (WHO, 2021)').

Mobiliteit en bereikbaarheid

Ook hierbij goed dat aan verduurzaming mobiliteit bijzondere aandacht wordt gegeven. In die zin dus wel ook de vraag of niet aan bereikbaarheid per OV en fiets de voorrang boven automobilititeit zou moeten worden gegeven (vergelijk in deze dus ook de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas').

Ook bestaat hierbij een duidelijke relatie tot keuzen m.b.t. wonen en in zekere zin ook werken (maar zie dus ook de diverse 'vergezichten'), dus is de vraag in hoeverre je dit beoordelingsthema daarvan dan geheel los kunt beoordelen (vergelijk ook diverse: 'Verstedelijkingsmodellen' UNED, zij het dat het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus op zich kritisch staat tegenover de groei van het aantal bewoners/werkgelegenheid waarvan er daarbij wordt uitgegaan, dat ook gezien de impact daarvan op de binnen de provincie Utrecht aanwezige waarden).

Dan wordt in de diverse vergezichten dus ook aandacht gegeven aan realiseren van een HOV tussen USP – Station Bilthoven en mogelijk verder naar (voormalig en dus feitelijk dan heropend) Station Maartensdijk, met dus ook bijzondere aandacht voor de zogenaamde 'Life science as'. Een dergelijke HOV-as lijkt vanuit het oogpunt van openbaar vervoer voor de hand te liggen, maar de ervaring met aanleg (H)OV-baan leert dat een vrijliggende busbaan of tram hier rekening houdend met o.a. aanwezige cultuurhistorische en ook ecologische waarden niet zorgvuldig is in te passen.

Verder speelt ook nog de aanleg van een HOV-as tussen het USP - Zeist en Amersfoort in het kader van het IRP. Daartoe zijn inmiddels diverse verkenningen uitgevoerd. Voor zover al noodzakelijk, o.a. vanwege de vervoerswaarde daarvan, zou deze HOV-as o.i. dan gezien de effecten op aanwezige waarden niet moeten worden aangelegd door de Lage Grond of langs de A-28, dat dus o.a. vanwege de effecten daarvan op de hier gelegen ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijkgebied (zie dus ook de betreffende Bijlage 3: 'Folder Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassage Zeist Zuid-West, 2020)'), maar dus langs de as van de Universiteitsweg en de Utrechtseweg, waar al grotendeels een vrije busbaan aanwezig is.

Economie en werkgelegenheid

Uiteraard goed ook wat dit betreft diverse aspecten in kaart te brengen, maar ook hierbij is het natuurlijk dus o.i. wel ook de vraag naar welke vorm van economie je uiteindelijk toe wilt, dus zo mogelijk wilt stimuleren, dat ook vanuit oogpunt van duurzaamheid. Dus of je je niet veel meer op duurzaamheid en kwaliteit, inclusief circulariteit⁵, zou moeten richten dan een alsmaar verdere groei van de werkgelegenheid, met dus ook weer een grotere vraag naar woningen en dus ook mobiliteitsvraag, etc..

In ieder geval ligt er dus wel degelijk ook m.b.t. de economie binnen de gemeente een opgave m.b.t. het verduurzamen van de 'landbouw', dat ook gezien het in die zin uitgestippelde rijks- en ook provinciale beleid en dat dan mede ook in relatie tot de stikstofproblematiek, waar landbouw overigens niet de enige factor is, evenals ook m.b.t. de biodiversiteit en dierenwelzijn. In ieder geval dus wel goed te lezen dat bij diverse vergezichten wordt ingezet op een circulaire landbouw die natuurinclusief is.

Verder zijn dus ook m.b.t. van het stimuleren van 'recreatie en toerisme' ook weer bepaalde kanttekeningen te plaatsen, o.a. wat betreft de draagkracht van het landschap en met name ook die van de natuur, ook al kun je door te kiezen voor een zorgvuldige 'zonering' wel een en ander reguleren, dat ook met respect voor aanwezige natuur/ecosystemen en bijbehorende (beschermde) soorten, maar ook daarbij geldt dat uiteindelijk: '*Niet alles kan*'.

⁵ Zie overigens ook het programma: 'Nederland Circulair in de 2050 (Rijksoverheid, 2016)', maar ook de inspanning provincie en ook ECB teneinde tot een circulaire economie te komen (zie ook diverse documenten m.b.t.: 'Cirkelregio Utrecht').

Aanbevelingen/Spelregels

Dan wordt kennelijk op basis van de beoordeling van het: 'Voorkeursalternatief' aan de zogenaamde 'Aanbevelingen/Spelregels' die daaruit volgen een belangrijke betekenis toegekend, zowel voor de gemeente als eventuele ontwikkelaars.

Dat in die zin uit de: 'Plan-MER' bepaalde aanbevelingen volgen kan het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich voorstellen, maar het is toch uiteindelijk altijd de politiek, dat ook na inspraak/participatie, die dan de betreffende 'Spelregels' vaststellen (vergelijk bijvoorbeeld ook: 'Instructieregels Interim-Verordening provincie Utrecht' en ook diverse geldende: 'Verordeningen' van de gemeente, zoals die m.b.t. het kapbeleid), dus is de nu in die zin in de: 'NRD Omgevingsvisie' gegeven passage, namelijk *'door de uit de: 'Plan-MER' volgende (randvoorwaardelijke) spelregels in acht te nemen de gemeente zich committeert aan de visie en ambities van de Omgevingsvisie'* ons wat dat betreft toch niet geheel duidelijk. Tenzij het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dit op een verkeerde wijze interpreteert.

Wel in ieder geval goed dat wel ook aan eventuele 'mitigerende maatregelen' aandacht wordt gegeven, zij het dat ook daar vaak het laatste niet over is gezegd, zoals ook uit zogenaamde 'meewaardenbenadering' op basis 'natuurpuntentoets' zoals deze voor het: 'NNN' overeenkomstig de: 'Interim-Omgevingsverordening provincie Utrecht' van kracht is. Dus ook hierover zou het goed zijn de eventuele 'ins' en 'outs' in de voorliggende 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040' meer uitgebreid aan de orde te stellen, zodat daarbij, voor zover aan de orde, dat ook in wettelijke zin, ook goed onderbouwde keuzen kunnen worden gemaakt.

Hoe dit ook zijn, bij welke ruimtelijke ontwikkeling dan ook, uiteraard voor zover gezien de geldende (wettelijke) (beleids)kaders ruimtelijk aanvaardbaar, zou in ieder geval altijd van: 'natuur- en landschapsinclusief ontwerpen' en ook 'natuurinclusief bouwen' moeten worden uitgegaan (vergelijk o.a. ook het 'natuurpuntensysteem' van de gemeenten Ede, Den Haag, etc.), evenals van circulariteit, etc.. Dat dus als minimale basis.

Monitoring

Ook goed dat er aandacht aan een goede monitoring wordt gegeven, zodat desgewenst ook een tijdige bijsturing mogelijk is. Ook daarbij zij dan aangetekend dat het wel duidelijk moet zijn welke indicatoren en ook meetmethoden dan van belang, wat ook in die zin vaak geen eenvoudige problematiek.

3. Conclusie

Gezien gegeven opmerkingen zou het goed zijn als wordt gezien of in die zin nog een tot een verdere aanscherping van de: 'NRD Omgevingsvisie De Bilt 2040' kan worden gekomen.

Hoogachtend,

P. Greeven (bestuurslid IVN-De Bilt e.o. en ook Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)

Afz.: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

P/a: B. de Wolf

Kometenlaan 70

3721 JV Bilthoven

Bijlagen

Bijlage 1: Inspraakreactie IVN De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake 'Rv Startnotitie Omgevingsvisie'

Geachte raadsleden, wethouder(s), overige aanwezige,

1. Thans is de besluitvorming van de gemeenteraad over het: 'Rv Startnotitie Omgevingsvisie' aan de orde. Gaarne maakt het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van de geboden gelegenheid gebruik om een reactie op het betreffende raadsvoorstel te geven. Eerst zal nog kort worden ingegaan op het planproces, waarna op de inhoudelijke aspecten wordt ingegaan. Afgesloten zal worden een conclusie;

Plan-proces

2. Laat voorop worden gesteld dat het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. haar waardering erover uitspreekt dat door het College als start van het proces om teneinde samen met de samenleving tot een integrale omgevingsvisie voor de gemeente De Bilt te komen aan de gemeenteraad een: 'Rv Startnotitie Omgevingsvisie' voorlegt, zodat ook duidelijk is welke kaders aan dat proces en ook de inhoud worden meegegeven;
3. In het: 'Rv Startnotitie Omgevingsvisie' wordt dan aangegeven, evenals ook in de: 'Startnotitie Omgevingsvisie', hoe men dan tot voorliggende: 'Startnotitie Omgevingsvisie' is gekomen, waarbij dan kennelijk zowel de raad zelf (ten tijde diverse raadsinformatiebijeenkomsten) als ook een Raadswerkgroep Omgevingsvisie actief is betrokken;
4. Wel mist het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in de gehele: 'Startnotitie Omgevingsvisie' de aandacht voor de pilot zoals deze toch al m.b.t. de Omgevingswet heeft gelopen in de kern De Bilt. Ook zijn er ook al eerder voor diverse deelgebieden Gebiedsvisies opgesteld, zoals dus voor het: het: 'Buitengebied De Bilt-West (De Bilt, 2013)', het 'Buitengebied De Bilt-Zuid (De Bilt, 2016)' en recent ook de: 'Voorveldse polder' (nog niet vastgesteld);
5. Verder zijn er natuurlijk ook al in het verleden processen doorlopen m.b.t. toekomst gemeente, waar toen ook het: 'Manifest De Bilt 2030 (De Bilt, 2009)' is uit voortgekomen, hetgeen toen tot de: 'Structuurvisie Behoud door Ontwikkeling 2030 (De Bilt, 2012)' heeft geleid.
Natuurlijk de tijd staat niet stil, maar ook toen is een vergelijkbaar interactief proces doorlopen als thans voorgesteld, zij het dat men in het voorliggende voorstel nu ook echt actief 'unusual suspects' wil betrekken, hetgeen uiteraard wordt gewaardeerd;
6. Daarnaast lopen er dus al dan niet in kader Omgevingswet ook processen op regionaal, provinciaal en ook nationaal niveau. Op nationaal niveau gaat het dan om de: 'Nationale Omgevingsvisie (NOVI)', op provinciaal niveau om de: 'Provinciale Omgevingsvisie en – Verordening (POVI en POVER)' en op regionaal niveau om het zogenaamde: 'Ruimtelijke Economisch Programma (REP)'. Wat betreft die: 'REP' is dan door de gemeente inmiddels haar positie bepaald op basis van het zogenaamde: 'Position Paper (De Bilt, 2019)'. Ook loopt er op regionaal niveau dus het proces van de: 'Regionale Energie Strategie (RES)';
7. Ook lopen er dus diverse processen op het locale niveau, zoals dus die met betrekking tot mogelijke bouwlocaties (zie ook het betreffende procesvoorstel), evenals ook de gemeentelijke energietransitie;
8. Tegelijkertijd met het proces om te komen tot een Omgevingsvisie, wordt ook het proces van een 'Plan-MER' opgestart, dat niet alleen om lopende het proces (milieu)effecten in beeld te brengen, maar uiteindelijk ook een keuze tussen diverse mogelijke scenario's te kunnen maken;

9. En alhoewel daar dus wel aandacht aan wordt gegeven, is dus tussen diverse processen wel een goede afstemming gewenst, hetgeen gezien de complexiteit nog niet zo eenvoudig zal zijn;

Inhoudelijke aspecten

10. Eerst zal worden ingegaan op de voorgenomen participatie en daarna op de inhoudelijke kaders, althans voor zover daar op dit moment aanleiding toe is. Ook zal nog kort worden stilgestaan bij parallelle proces van het opstellen van de: 'Plan-MER';

Participatie

11. Goed dat in de: 'Startnotitie Omgevingsvisie' zo uitgebreid aandacht aan participatie wordt gegeven (zie dus ook de: 'Startnotitie Omgevingsvisie', Hoofdstuk 2.2: 'Participatie'), dat ook aangezien overeenkomstig de: 'Omgevingswet' bijzondere aandacht aan nu juist participatie dient te worden gegeven. Ook al zijn de lagere overheden over de wijze waarop zij daaraan dan vorm willen geven dan vrij (maar zie aangenomen amendement Eerste Kamer m.b.t.: 'Invoeringswet Omgevingswet');
12. Natuurlijk ook mooi dat men iedereen in de samenleving hierbij wil betrekken, dus zowel de regionale ketenpartners, het maatschappelijke middenveld en ook de inwoners (van jong tot oud). Dat men daarbij ook met name de jongeren wil bereiken en ook de 'unusual' suspects' is uiteraard eveneens mooi, niet alleen aangezien jongeren de toekomst hebben, maar wil je echt tot een 'inclusieve samenleving' komen, dus een samenleving waar iedereen kan meedoen, dan is het van belang is dat ook echt iedereen de mogelijkheid krijgt haar/zijn visie op de toekomst van de gemeente te geven;
13. Ook fantastisch dat men gedurende het proces dan tot twee keer een: 'Maand van de Leefomgeving' wil organiseren, zodat de kansen die de: 'Omgevingswet' en dus in het bijzonder ook een omgevingsvisie voor de samenleving biedt om in die zin ook echt samen een integrale kwaliteitsslag in de leefomgeving te kunnen maken (zie ook doelen van de: 'Omgevingswet' en in het bijzonder ook het: 'Besluit Kwaliteit Leefomgeving'), of het nu om de leefomgeving sec gaat, zoals de luchtkwaliteit, de geluidsbelasting, maar bijvoorbeeld ook m.b.t. het groen (in kader o.a. biodiversiteit), zo ook echt tot leven kan komen;
14. Dat men dan per deel van het traject, dus (zie in deze dus ook de: 'Startnotitie Omgevingsvisie', het schema op pag. 5):
 - 'Kaderstelling' (fase 1);
 - Het opstellen (op basis van een: 'Basisverkenning') van de: 'Koers (met centrale kernwaarden en ook inclusief diverse scenario's)' (fase 2);
 - Het opstellen (op basis van een zogenaamde: 'Dialognotitie' en ook: 'Toekomstdebat') van de: 'Kern van de visie' (fase 3);
 - Het opstellen van de uiteindelijke 'Concept-Omgevingsvisie', die dan voor iedereen ter inzage zal worden voorgelegd teneinde tot de vaststelling door de gemeenteraad van de 'Omgevingsvisie' zelf te komen (fase 4),
 diverse vormen van participatie toepast, maar wel steeds op het hoogste niveau dat daarbij van toepassing wordt geacht, dus trede van de participatieladder⁶, dus van 'mee-weten' (in fase 1), tot 'mee-denken' (in fase 2), evenals 'mee-denken' en ook 'mee-werken' (in fase 3) en dan weer 'meedenken' (in fase 4), is natuurlijk ook te waarderen. Wel vroeg het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich af waarom 'stakeholders' ook niet actief worden betrokken bij de: 'Basisverkenning', aangezien deze toch de basis van het gehele proces vormt, met name ook om de

⁶ Zie ook publicatie: 'We gooien het de inspraak in (Nationale Ombudsman, 2009)'.

waarden/kernkwaliteiten en ook kansen en dilemma's voor de toekomst (op basis van een SWOT-analyse) goed aan te kunnen geven;

15. Verder wordt wel diverse keren over een nadere gebiedsgerichte uitwerking gesproken, maar toch is het het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. niet geheel duidelijk hoe men dit dan ook echt wil oppakken, dat toch ook aangezien het toch ook eerst het idee was, althans zo heeft het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. altijd begrepen, dat de gemeente juist altijd een meer gebiedsgerichte aanpak per kern heeft voorgestaan, dat daarbij uiteraard wel altijd ook rekening houdend met aspecten die op het niveau van de gemeente als geheel spelen;
16. In ieder geval is dus gezien de complexiteit van het proces, evenals ook de samenhang tussen processen in de fysieke leefomgeving en het sociale domein, met name ook van belang dat een en ander zorgvuldig wordt begeleidt, ook met transparantie, vanuit onderling vertrouwen en respect voor ieders inbreng (zie in deze ook de zogenaamde: 'dialogoog-methode') en (waar mogelijk) met 'consent';

Inhoudelijke kaders

17. Eerst zal een meer algemene reactie worden gegeven, waarna nog op de diverse 'opgaven' zal worden ingegaan;

Algemeen

18. Op basis van algehele proces wordt dus in diverse stappen, of zo men wil fasen, naar de uiteindelijke: 'Omgevingsvisie' toegewerkt. Dat dus door eerst op basis van de: 'Basisverkenning' tot een: 'Koers met centrale kernwaarden' te komen en dan in stappen, inclusief ook de input vanuit de: 'Plan-MER', tot de: 'Omgevingsvisie';
19. Wat betreft die: 'Basisverkenning' is het het IVN-De Bilt e.o./ de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan opgevallen, althans bij de daartoe gegeven opsomming op pag. 6, dat daarbij wel bijvoorbeeld aan 'Cultuurhistorie' en ook 'Landschap' bijzondere aandacht wordt gegeven (als lagen in kader zogenaamde: 'Lagenbenadering'), maar dus niet (specifiek) aan: 'Natuur', terwijl de gemeente dus (gelukkig) nog veel natuur heeft met dus ook op bepaalde plekken van hoge kwaliteit (zie in deze o.a. de: 'Ecoscan gemeente De Bilt (Viridis, 2005)'). In die zin dus wel goed diverse kwaliteiten als aparte laag mee te nemen teneinde een goed beeld te hebben van die waarden en hoe deze eventueel ook te kunnen verbeelden;
20. Als kader worden dan in inhoudelijke zin een aantal '(voorlopige) opgaven' aangegeven, waarbij tegelijkertijd ook wordt aangesloten bij de door de raad vastgestelde: 'Position Paper (De Bilt, 2019)' m.b.t. het: 'Ruimtelijke Economisch Programma (REP)'. Nu is dat o.i. meteen een belangrijk uitgangspunt, of zo men wil (rand)voorwaarde, waarover tot op heden niet tot nauwelijks enige participatie heeft plaatsgevonden, zowel wat betreft het: 'REP' zelf, met dus de diverse tussenproducten zoals deze in de loop van de tijd zijn verschenen en dan in het bijzonder de: 'Contour-REP', als ook het zogenaamde: 'Beoordelingskader REP'⁷, evenals ook de wat betreft die: 'REP' door de gemeente vastgestelde 'Position Paper'. Zoals u weet wordt in die: 'Contour REP' uitgegaan van grote opgaven, zoals voor de bouw van mogelijk meer dan 145.000 extra woningen tot 2040, evenals 86.000 extra arbeidsplaatsen, met dus grote ruimtelijke consequenties, ook i.r.t. de infra (denk aan o.a. verdere verbreding A-27 en ook A-28, etc.). Juist ook gezien de gevolgen die die beoogde ruimtelijke ontwikkelingen met zich meebrengen op de op bepaalde plekken aanwezige waarden/kwaliteiten (zie in deze ook de: 'Plan-MER Omgevingsvisie Provincie Utrecht (TAUW, 2020)'), blijft het toch voor het IVN-De Bilt e.o./de Stichting

⁷ Dat 'Beoordelingskader REP' is dan weer in belangrijke mate gebaseerd op het 'Beoordelingskader U-NED/MIRT'.

Milieuzorg Zeist e.o. dan toch de vraag of ook daarover dan geen open dialoog met de samenleving nodig is. Dus over vraag of de samenleving als geheel wel ook al die groei gezien de daarmee in het geding zijnde waarden wil faciliteren én of het zodoende niet beter zou zijn juist voor de demografische groei van de Nederlandse bevolking op een hoger schaalniveau naar oplossingen te zoeken. Bijvoorbeeld door niet alleen wat betreft het opvangen van de groei van de Nederlandse bevolking op de Randstad te focussen, zoals thans toch in belangrijke mate gebeurt, maar die groei over diverse regio's in het land (op basis van het principe van: 'gebundelde deconcentratie') te verspreiden, dat uiteraard ook met respect voor aldaar aanwezige waarden;

21. Dan mooi dat apart aan zowel duurzaamheid, evenals ook klimaat(adaptie) en ook biodiversiteit bijzondere aandacht wordt gegeven. Juist ook wat betreft het klimaat (zie o.a. ook rapporten IPCC) en ook biodiversiteit (zie o.a. ook het zogenaamde: 'IPBES-rapport') zijn de grenzen die de aarde aan ontwikkelingen stelt, dus wat betreft haar draagkracht, immers inmiddels bereikt of ver overschreden (zie ook onderstaande fig. : *'Planetary boundaries'*):

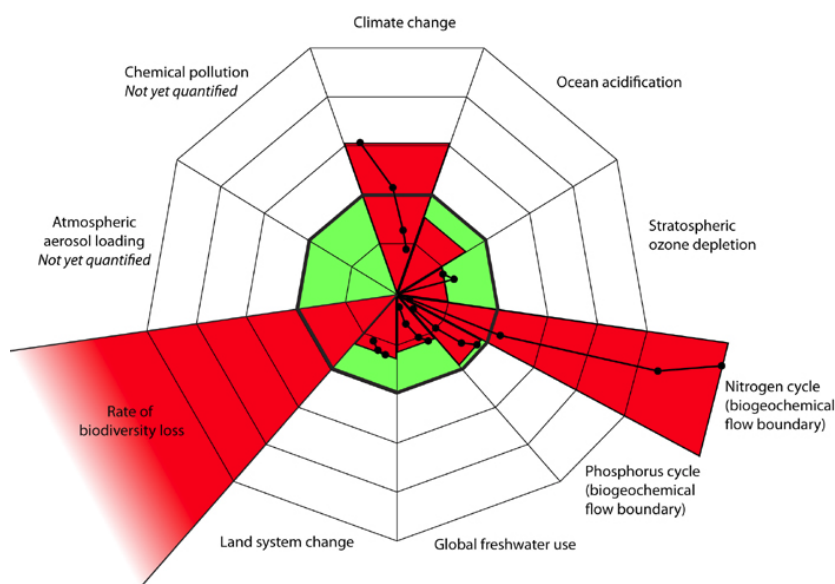

Fig.: *'Panetay boundaries (naar Rockstrom, J., 2009)*

Juist in het kader van zowel de: 'NOVI', de: 'POVI' en ook de raadsbehandeling in diverse gemeenten van de: 'Contour-REP' is er met name door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook voor gepleit nu ook echt een 'transitie/omslag' naar een duurzame samenleving te maken, met zowel respect voor de grenzen die de aarde/natuur/biodiversiteit aan ontwikkelingen stelt, als ook voor de mens, dus de keuze voor een 'inclusieve samenleving'. O.i. zou het model van de 'Doughnut economics' zoals dat in die zin door Kate Raworth is ontwikkeld daarvoor een goede basis kunnen zijn (zie ook onderstaande fig.: *'Doughnut economics'*)⁸;

⁸ Overigens is dit model inmiddels door Amsterdam als basis voor haar toekomstige ontwikkeling genomen (zie ook de publicatie: 'The Amsterdam City Doughnut – A tool for transformative Action (Amsterdam, 2020)').

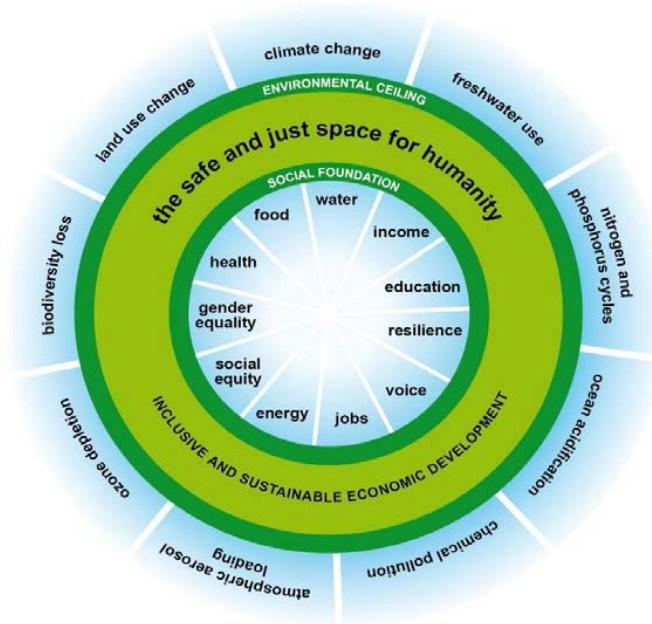

Fig.: Doughnut economics (naar Raworht, K., 2016)'

22. Kortom, juist om zorgvuldig met waarden om te gaan, lijkt het o.i. toch belangrijk hoe bepaalde ontwikkelingen niet alleen i.r.t. elkaar, maar met name ook i.r.t. de daarmee in het geding zijnde waarden uiteindelijk op basis van een daartoe gegeven 'integraal afwegingskader' worden gewogen (zie in deze overigens ook het: 'Advies PARK m.b.t. Ontwerp-POVI (PARK, 2020)'). Aan een dergelijk 'integraal afwegingskader' wordt dan in de: 'Startnotitie' wel aandacht gegeven, hetgeen ook wordt gewaardeerd, maar vooralsnog blijft het o.i. toch onduidelijk hoe men daar dan vorm aan wil geven, behalve dan dat men aangeeft dat er uiteindelijk een afweging dient plaats te vinden (zie overigens ook hieronder onder aandachtspunt 23 en ook onder het hoofdje: 'Plan-MER');

Opgaven

23. Dan komt men dus voor de gemeente tot een relatief groot aantal '(voorlopige) opgaven', waarbij belangrijke keuzen aan de orde zijn. Bij die 'opgaven' en te maken 'keuzen' worden dan een drietal 'zaken' aangegeven, namelijk (zie ook de 'Startnotitie Omgevingsvisie', Hoofdstuk 3: 'Relevante opgaven, pag. 7):
- Belangrijkste opgaven in diverse kernen en typen buitengebied: hoe we samenhang tussen thema's en gebieden creëren;
 - Identiteit, kernkwaliteit en regionale positionering: welke waarden we daarbij als kaders voor ontwikkelingen hanteren;
 - Sturingsfilosofie en rolopvatting: de manier waarop we als gemeente willen sturen.
24. De drie als zodanig aangegeven 'zaken' die dan bij de 'opgaven' en met name ook te maken 'keuzen' een rol spelen spreken dan wellicht voor zich, hetgeen ook met het daarbij betrekken van de regionale positionering van de gemeente geldt. Wel is het wat betreft die regionale positionering dus zo dat de gemeente De Bilt er daarbij met name ook gezien haar groene karakter nu altijd juist voor heeft gekozen, althans in het verleden, niet aan de stad Utrecht vast te willen groeien en zich in die zin juist als 'groene contramale', dus wat betreft dat groen als 'complementair' aan de stad Utrecht, te willen ontwikkelen, dus juist door daarbij haar groene kwaliteiten centraal te stellen (zie in deze o.a. het rapport: 'De laatste schakel – De open, groene ruimte tussen Utrecht, De Bilt en Groenekan (STL, 1990)'); Weliswaar heeft de gemeente die ruimtelijk-strategische beleidslijn vanuit het verleden o.i. dan (enigszins) doorbroken door in het kader van haar: 'Structuurvisie Behoud door

Ontwikkeling 2030' de keuze voor de ontwikkeling van een: 'Life Science As' te maken, dus zich te positioneren als een satelliet van het USP, dus als 'USP - Bilthoven', wat kennelijk ook is gelukt (zie o.a. de beraadslagingen van de Tweede kamer in het kader van het: 'BO-MIRT', d.d. 7 december 2020), maar dat neemt niet weg dat de gemeente natuurlijk altijd vrij is daarin haar zelfstandige positie te bepalen en dus ook grenzen aan te geven;

25. Hierna zal nog even afzonderlijk bij diverse 'opgaven' worden stilgestaan, althans voor zover daar aanleiding toe is;

'Differentiatie'

26. Dat bij analyse en de te maken keuzen dan rekening wordt gehouden met demografische ontwikkelingen, sociaal-economische uitdagingen en ook de identiteit van de kernen, spreek uiteraard voor zich, maar dus wel goed dat dit als afzonderlijke opgave wordt aangegeven;

'Kwaliteit leefomgeving'

27. Mooi dat ook de 'Kwaliteit van de leefomgeving' als aparte opgave wordt benoemd. Zoals ook hiervoor al aangegeven is het nu juist ook een van de doelen van de: 'Omgevingswet' hieraan een algehele en ook integrale kwaliteitsimpuls te geven. In die zin is het dan goed te weten, voor zover natuurlijk nog niet bekend, dat wat betreft het bereiken en ook borgen van een bepaalde leefomgevingskwaliteit gemeenten dus de mogelijkheid hebben om zelf overeenkomstig de: 'Omgevingwet' per als zodanig te onderscheiden gebied(stype) ook 'eigen' leefomgevingswaarden, etc., vast te stellen (vergelijk ook de in die zin in het verleden al eens toegepaste zogenaamde: 'Milieukwaliteits-profielen')⁹;
28. Dat aan 'gezondheid' ook bijzondere aandacht wordt gegeven is uiteraard ook goed, ook gezien het belang dat daaraan in de 'Omgevingswet' wordt toegekend, waarbij het ook steeds meer duidelijk wordt dat ook groen daarbij een belangrijke rol kan spelen, dus in het kader van 'Healthy Urban Living' (zie in deze o.a. de factsheet: 'Groen en gezondheid (IVN, 2013)');

Duurzaamheid

29. Eveneens (dus) mooi dat aan dit o.i. toch overkoepelende thema bijzondere aandacht wordt gegeven (zie overigens ook: 'Sustainable Development Goals (SDG's) UN), maar zou het dus wel goed zijn om samen met de samenleving ook echt de dialoog aan te gaan hoe men daar dan invulling aan wil geven, dat ook gezien de diverse opgaven waar we met zijn allen voor staan, zoals die met betrekking tot het klimaat en de biodiversiteit (zie in deze ook hetgeen hiervoor in algemene zin onder het aandachtsnummer 21 reeds naar voren is gebracht);

Landschap en cultuurhistorie

30. Hierbij wordt dus meteen ook aandacht aan de natuur gegeven en dan in het bijzonder Natura 200-gebieden en het NNN, maar dus zoals ook hiervoor al aangegeven, zou o.i. de natuur toch als aparte laag en dus 'opgave' moeten worden aangegeven, dat ook gezien de betekenis voor het overleven van soorten. Dat dus als drager van het leven. Eventueel dus samen met de opgave m.b.t. 'biodiversiteit' (zie ook hieronder onder de 'opgave': '*Biodiversiteit*' (en natuur));

⁹ Zie overigens ook de publicatie: 'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling – Vernieuwd instrumentarium leefbaarheid/duurzaamheid in ruimtelijke plannen (provincie Utrecht, 2015)'

31. Wat betreft waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie ligt er natuurlijk wel inmiddels een: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & partners, 2009)', evenals een: 'Cultuurhistorische waardenkaart (Vestigia, 2011)';
32. Daarnaast zou het goed zijn ook aan geologische/aardkundige waarden bijzondere aandacht te geven (zie ook het initiatief: 'Geopark Heuvelrug Vecht en Gooi i.o.'), evenals aan de NHW (met UNESCO nominatie tot werelderfgoed) én ook de vele landgoederen binnen de gemeente, waaronder die van de Stichtse Lustwarande (SLW);

Landbouw

33. Hier ligt dus een grote opgave m.b.t. transitie naar een landbouw die niet alleen economisch rendabel is, maar ook duurzaam, natuurinclusief, circulair en diervriendelijk (zie in deze overigens ook de beleidsdocumenten: 'Landbouw, natuur en voedsel – waardevol en verbonden (LNV, 2018)' en ook: 'Landbouwvisie 2018 – Landbouw met perspectief (Provincie Utrecht, 2018)'). Dus zou het goed zijn dat ook als zodanig aan te geven/formuleren;
34. Recent is daar door de NMU ook een publicatie uitgebracht hoe de gemeente dit kunnen oppakken (zie ook de publicatie: 'Tienpuntenplan – gemeenten stimuleren kringlooplandbouw (NMU, 2020)');

Biodiversiteit (en natuur)

35. De natuur en met name ook de biodiversiteit kan worden gezien als drager van het leven, zodat het behoud en de ontwikkeling daarvan niet alleen vanuit de 'intrinsieke waarde' van soorten van belang moet worden geacht, maar alleen al gezien de 'ecosysteemdiensten' die daaruit voortkomen ook voor de mens (zie in deze o.a. de website: 'www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl');
36. Dus fantastisch dat aan biodiversiteit bijzondere aandacht wordt gegeven, want hier liggen grote opgaven en dus ook kansen, zowel in het buitengebied (m.b.t. o.a. een transitie naar een: 'natuurinclusieve landbouw'), als in het binnenstedelijk gebied (zoals met: 'Operatie steenbreek', etc.)¹⁰ (zie overigens ook de eerder m.b.t. biodiversiteit door gemeente aangenomen motie, d.d. 11 juli 2019). In die zin liggen er dus ook al een aantal basisdocumenten, zoals o.a. voor het binnenstedelijke gebied het gemeentelijke: 'Groenstructuurplan 2014 – 2024 (De Bilt, 2014)' en dus voor het buitengebied het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)', maar dus ook de: 'Ecoscan gemeente De Bilt (Viridus, 2005)', ook al zou het goed zijn als deze wordt geactualiseerd (zie o.a. ook het maken van: 'Leefomgevingsfoto's' in het kader van het opstellen van de: 'Plan-MER');
37. Ook wat betreft de natuur (inclusief de Natura 2000-gebieden, het NNN, de ganzenrustgebieden, (de weidevogelkerngebieden), etc.) ligt er wel degelijk ook nog een grote 'opgave', zoals het meer robuust maken van de natuur, ook in relatie tot de klimaatverandering.
Zo moet het verbinden van de Utrechtse Heuvelrug met de Veluwe d.m.v. van de realisatie van het zogenaamde 'Valleilint' wel degelijk noodzakelijk worden geacht voor het duurzaam overleven van soorten op de Heuvelrug (zie o.a. ook de publicatie: 'Corridor Leusderheide (Alterra, 2004)').
En alhoewel het IVN De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ontzettend blij is met de aanleg van faunapassages onder de Biltse Rading en ook de N-237, dat mede door grote inzet gemeente De Bilt, kan ook de ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied nog wel degelijk op bepaalde plekken meer robuust worden gemaakt (zie wat betreft die verbinding dus o.a. de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)');

¹⁰ Zie overigens ook de publicatie: 'Groen in en om de stad (Staat van Utrecht, 2018)'.

38. Meer in het bijzonder zou er dus bij elk project bijzondere aandacht moeten worden gegeven aan zowel: 'natuurinclusief ontwerpen (en bouwen)', als ook: 'landschapsinclusief ontwerpen' (zie o.a. de publicaties: 'Een natuurlijker toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2020)') en ook: 'Aan de slag met natuurinclusief bouwen (Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, 2019)', evenals 'Zorgen voor landschap – Naar een landschapsinclusief omgevingsbeleid (PBL, 2019)';
39. Wellicht is het dus een idee om eveneens per bepaald gebied bepaalde 'ambassadeursoorten' aan te wijzen, dat met name ook om de bevolking meer bij de natuur en met name ook de biodiversiteit te betrekken, dat dan wel mede aansluitend op de 'icoonsoorten' en 'natuurparels' van de provincie Utrecht (zie in deze dus ook de 'Natuurvisie provincie Utrecht – Een plus op het Natuurbeleid 2.0 (Provincie Utrecht, 2016)');
40. In ieder geval zou onder de 'opgave' natuur ook aan de grote 'recreatiedruk' aandacht moeten worden gegeven, aangezien nu al bepaalde gebieden letterlijk onder de voet worden gelopen, dat dus door in die zin tot een goede recreatieve zonering te komen (zie in deze ook het initiatief Nationaal Park (Utrechtse) Heuvelrug);

Woningbouw

41. Hierbij is het dus wel ook de vraag, alhoewel het dus goed is om tot juiste kwalitatieve programmering te komen (zie in deze dus o.a. het: 'Woononderzoek De Bilt (Companen, 2020)'), of je hierbij dus wel (altijd) aan de grote vraag naar woningen in de Regio tegemoet moet komen of juist het behoud en ontwikkeling groene kwaliteiten gemeente centraal moet stellen, dat dus ook als 'groene contramal' van de stad Utrecht (zie ook hieronder onder het hoofdje: '*REP en RES*'). M.a.w. wat zijn daarbij dan uiteindelijk de 'integrale afwegingskaders', dat ook gezien de waarden die daarbij in het geding zijn, zowel binnenstedelijk als buitenstedelijk;

Economie

42. Natuurlijk goed als men wat betreft de economie refereert aan noodzaak om tot een circulaire economie (of wellicht een economie die echt duurzaam is) te komen (zie in deze overigens ook de inspanning van de: 'EBU'), dat teneinde in ecologische zin houdbaar te blijven (zie in deze ook hetgeen hierover dus in algemene zin reeds naar voren is gebracht en dan in het bijzonder onder aandachtspunt 21);
43. Duidelijk zal verder ook zijn dat een almaar doorgaande ruimtelijke groei die met bepaalde economische activiteiten samenhangt, zoals die van o.a. het USP, tot een grote (ruimtelijke) druk op omgeving zal leiden, evenals op de infra. In die zin is het toch de vraag of de omringende gemeenten en ook de regio het USP daar niet op zouden moeten aanspreken om in die zin binnen bepaalde grenzen te blijven en ook wat betreft bijvoorbeeld duurzaamheid (en dus ook het groen) het goede voorbeeld te geven, zoals in het kader van de: 'Omgevingsvisie USP' zoals deze thans door de gemeente Utrecht voor het USP wordt ontwikkeld;

Bereikbaarheid

44. Hierbij wordt o.a. aan de 'regionale opgave' gerefereerd, hetgeen dus o.a. om het doortrekken van de Uithoflijn naar Zeist en Amersfoort zal gaan. Alhoewel het IVN-Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. natuurlijk vanuit duurzaamheidsoverwegingen voor een transitie van automobilititeit naar OV en fiets is (zie in deze ook de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas'), dient ook bij die transitie dus wel degelijk ook nadrukkelijk met gevolgen voor waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie rekening te worden gehouden. In die zin gaat wat betreft het doortrekken van de tram dus de voorkeur uit voor een tracé ter hoogte van Universteitsweg en ook de Utrechtseweg/N-237, waar dus al vrije busbanen liggen, zodat geen extra doorsnijding van het landgoed Oostbroek

noodzakelijk is. Met dus naar verwachting ook gevolgen voor de aldaar gelegen ecologische verbinding tussen het Vechtplassen en het Kromme Rijngebied (zie in deze dus wederom de folder: Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2020)');

45. Meer in het bijzonder zal wederom tegen verbreding A-27/A-28 worden geprocedeerd, dat overigens niet alleen vanwege de gevolgen voor Amelisweerd, maar ook voor het landgoed Sandwijck en ook (vanwege verbreding toeritten A-28 van) voor het functioneren van het Wildviaduct de Wildsche Hoek nabij Oostbroek en dus daarmee (eveneens) voor de aldaar gelegen ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied;

(Klimaatverandering en) Klimaatadaptie

46. O.i. zou toch allereerst aan de klimaatverandering zelf de aandacht moeten worden gegeven die dat toekomt, gezien grote gevolgen die dat met zich meebrengt, niet alleen voor de natuur, maar ook de mens (zie dus ook rapporten IPCC en bijvoorbeeld ook: 'Future of the human climate niche (Xu, C., et al, 2020)'). Zodoende moet de urgentie van de aanpak van de klimaatverandering zeer hoog worden geacht en dus niet alleen in kader van de: 'RES' (zie ook hieronder onder het hoofdje: 'REP en RES'), maar dus met name ook lokaal worden opgepakt (zie in deze dus ook de: 'Routekaart gemeente De Bilt Energieneutraal 2030 (De Bilt, 2017)'), met wel ook daarbij aandacht voor waarden natuur, cultuurhistorie en ook landschap;
47. Ook wat betreft klimaatadaptie liggen er zowel 'opgaven' (denk aan gevolgen droogte, hittestress, etc., maar ook aanpak wateroverlast), maar ook kansen om zo tot een verdere vergroening te kunnen komen;

REP en RES

48. Wat betreft bepaalde ontwikkelingen in het kader van het: 'REP' is het IVN De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus zeer kritisch, zoals t.a.v. de 'opgaven' voor de extra woningbouw en werkgelegenheid waarvan daarbij wordt uitgegaan. Dat dus met name ook aangezien deze voor een aanzienlijk deel door de trek naar de Randstad wordt veroorzaakt, dus vanuit hetgeen dan als de binnenlandse en buitenlandse migratie (lees: 'expats'¹¹) wordt aangeduid. Als men dus aan al die vraag wil voldoen zal de Regio Utrecht van groen naar steeds meer rood verkleuren (vergelijk in deze ook de: 'Kaart van Altijd' met de: 'Kaart van Alles');
49. Natuurlijk wil men, voor zover al dat rood dus al wenselijk is, groen mee laten groeien (zie ook het programma: 'Groen groeit mee'), maar het is dus vooralsnog onduidelijk hoe men daar dan ruimte en ook de financiën voor wil vinden, dat ook gezien de eerdere opgaven en waar lang niet altijd voldoende ruimte en ook financiële middelen voor werden gevonden (zie in deze overigens ook het: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap U-16 (BVR, 2019)');
50. Wat betreft de: 'RES Regio Utrecht' liggen er grote opgaven, maar zoals ook hiervoor onder het hoofdje: '*(Klimaatverandering en) klimaatadaptie*' aangegeven, dient ook daarbij wel zorgvuldig met aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie rekening te worden gehouden.
In die zin zou het o.i. wel goed zijn dat de uiteindelijke afweging ook op een hoger schaalniveau mogelijk is, hetzij voor de regio als geheel, hetzij op landelijk niveau (zie in deze ook de publicatie: 'Natuur en Landschap in de RES - Bouwstenen voor een natuur- en landschapsinclusief energietransitie (Natuur en Milieufederaties, 2020)'), waarbij het dan wel meteen ook van belang is dat de gemeenten samen ook echt hun

¹¹ In die zin gaat het dus hierbij – ook om eventuele misverstanden te voorkomen - dus niet om 'statushouders', waarvoor o.i. elke gemeente gewoon haar verantwoordelijk dient te nemen.

verantwoordelijkheid nemen en er in die zin dus geen 'afwenteling' plaatsvindt en dat dus ook goed wordt geborgd;

Plan-MER

51. Dan dus mooi dat men het opstellen van de: 'Plan-MER' gelijk op laat lopen met het proces om te komen tot een: 'Omgevingsvisie', zodat ook een zorgvuldige keuze tussen diverse scenario's mogelijk is. In die zin dus ook positief dat m.b.t. de huidige staat er zogenaamde: 'Leefomgevingsfoto's' worden gemaakt (zie in deze overigens ook de aanpak: 'Plan-MER provincie Utrecht (TAUW, 2020)');
52. Wel zou het o.i. goed zijn te overwegen als toetsingsinstrument daarbij gebruik te maken van het zogenaamde: 'Rad voor leefomgeving', waardoor meteen een overall-beeld van bepaalde keuzen kan worden gekregen (zie ook onderstaande fig.: 'Rad voor de leefomgeving');)

Fig.: 'Rad van de leefomgeving (uit: 'Plan-MER NOVI (RoyalhakingDHV, 2019)'

Conclusie

53. Bewondering voor de aanpak, zij het dat er met name ook gezien ontwikkelingen Regio U 16 en de positionering van de gemeente daarbij meteen ook aantal (kritische) kanttekeningen zijn te plaatsen.

Patrick Greeven

Bijlage 2: 'Reactie IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. Basisverkenning Omgevingsvisie De Bilt 2040

Aan de gemeente De Bilt
Postbus 300
3720 AH Bilthoven

De Bilt, 29 april 2021

Betreft: Reactie IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op de Basisverkenning/Atlas in kader Omgevingsvisie De Bilt

Net als andere gemeenten wordt thans door de gemeente De Bilt in het kader van de Omgevingswet een Omgevingsvisie opgesteld. Daartoe is door de gemeenteraad in november 2020 ook een: 'Startnotitie' vastgesteld, waarop toen ook door het IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ten tijde van de behandeling in de Commissie Ruimte een reactie is gegeven (zie in deze dus ook Bijlage 1: 'Inspraakreactie IVN-De Bilt/Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op Startnotitie Omgevingsvisie De Bilt').

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie wordt dan aan participatie een belangrijke rol toegekend, hetgeen uiteraard wordt gewaardeerd. De maand april is daarbij uitgeroepen tot de Maand van de Leefomgeving' waarbij er voor elke kern een bijeenkomst is ingepland waarbij de bewoners de kans krijgen hun toekomstvisie t.a.v. de betreffende kern/gemeente naar voren te brengen.

Als eerste is in de Maand van de Leefomgeving een webinar georganiseerd, namelijk op 7 april j.l., waarbij aan de hand van de thema's uit de uitgevoerde Basisverkenning/Atlas werd gepolst hoe de deelnemers daartegenaan keken. Ook werd daarbij aangegeven dat nog tot het einde van de maand een reactie op de Basisverkenning kon worden gegeven. Het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. maakt gaarne van die geboden gelegenheid gebruik om nog een aanvullende reactie op de in de Basisverkenning/Atlas aan de orde gestelde thema's te geven. Daarnaast zal zij nog een separate bijdrage worden gegeven m.b.t. het thema natuur/biodiversiteit.

Wat betreft de Basisverkenning/Atlas zal eerst een algemene reactie worden gegeven, waarna nog op aantal relevante thema's zal worden ingegaan.

1. Algemeen

Allereerst fantastisch dat door de gemeente een Basisverkenning is uitgevoerd met dus als resultaat een (imposante) Atlas van de gemeente De Bilt. Dat dus als basis voor de Omgevingsvisie.

In die Basisverkenning/Atlas worden dan diverse aspecten aan de orde gesteld, zowel die in ruimtelijke zin, zoals de ontwikkelingen die binnen de Regio (in brede zin) spelen, als wat betreft diverse thema's zoals deze binnen de gemeente relevant moeten worden geacht, dus die op het gebied van wonen, de werkgelegenheid/economie, de natuur, het landschap en de cultuurhistorie, maar bijvoorbeeld ook wat betreft het sociale domein, inclusief ook bijbehorende sterkte-zwakke analyses. Mede op basis van een beschrijving van de identiteit van de gemeente, dat dus op basis van de per thema gegeven analyses, wordt dan tenslotte, dat ook rekening houdend met de opgaven zoals deze per thema in de: 'Startnotitie' zijn aangegeven, een aantal majeure vraagstukken aangegeven, zowel in algemene zin, als per thema.

Op zich wordt daardoor o.i. een goed beeld gegeven wat er allemaal binnen de gemeente De Bilt speelt en ook de onderwerpen die binnen de diverse thema's relevant moeten worden geacht, dat ook door de vele toelichtende figuren/afbeeldingen en ook kaartmateriaal, dus daarvoor ook de complimenten.

Wel blijft de vraag of in de Basiverskenning/Atlas toch in bepaalde gevallen ook al meteen niet een voorschot op bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen wordt genomen, dat dus zonder dat een zorgvuldige afweging van de daarmee in het geding zijnde belangen heeft plaatsgevonden. Natuurlijk het gaat om een Basisverkenning, waarbij dus ook op basis van de gegeven sterkte-zwakke analyses de kansen en bedreigingen in beeld worden gebracht, maar tegelijkertijd lijken er toch al in bepaalde gevallen, ook al is dat mogelijk impliciet, bepaalde keuzen t.a.v. bepaalde ontwikkelingen te zijn gemaakt. Keuzen die dan in belangrijke mate zijn gebaseerd op de eerdere keuzen die al zijn gemaakt in de Structuurvisie 'Behoud oor ontwikkeling', zoals m.b.t. de 'Life Science As', evenals op de 'Position Paper' m.b.t. de ruimtelijke ontwikkelingen in de regio, maar ook al aangezien de gevolgen van de positie die de gemeente in haar 'Position Paper' t.a.v. de Regio heeft ingenomen op dat moment lang niet altijd duidelijk waren, zou het dus o.i. goed zijn als deze wel ook deel zijn van de dialoog van de Omgevingsvisie. In die zin is het dan op zich wel weer mooi dat de gemeente in het hoofdstuk 12.2 waarin de majeure vraagstukken aan de orde worden gesteld aangeeft, dat: *'Ambitiebepaling en prioritering van de verschillende vraagstukken in het omgevingsvisietraject onderwerp van gesprek zijn. Hierdoor kan het zo zijn dat bepaalde vraagstukken in de uiteindelijke omgevingsvisie meer of minder nadruk krijgen'*.

Juist om uiteindelijk tot zorgvuldige afwegingen te kunnen komen, dat dus op basis van een 'afwegingskader', is het o.i. dus wel ook nu juist van belang dat eerst op basis van wat dan de 'lagenbenadering' wordt genoemd de waarden in kaart worden gebracht (zie ook onderstaande fig.: 'Lagenbenadering'), alvorens op de verschillende uitdagingen waar we voor staan wordt ingegaan, waarbij het ook dan natuurlijk zo is dat ook daar altijd nog bepaalde keuzen mogelijk zijn, dat mede afhankelijk van het perspectief/toekomstbeeld zoals de gemeente (lees: samen-leving) zich dat voor zich ziet. Dat dan dus weer mede afhankelijk van de participatie.

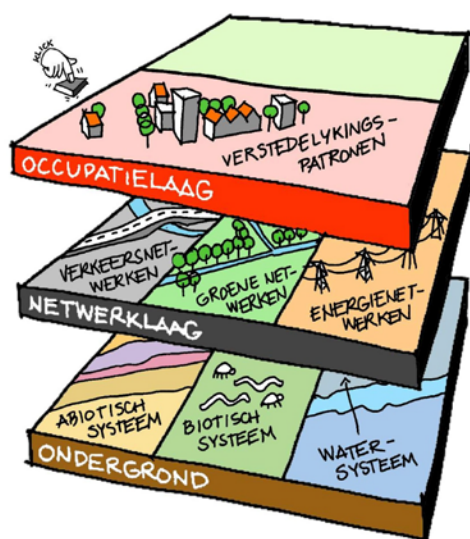

Fig. 'Lagenbenadering (uit de 'Lagenbenadering in de Nederlandse planning (Hagens, J., 2006)

In die zin is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er een voorstander van dat in de Basisverkenning/Atlas, dat na korte uiteenzetting van de historie van de gemeente, toch eerst achtereenvolgens de aspecten van bodem en water, dan die van natuur, landschap en cultuurhistorie en ook het milieu en de leefomgeving in het algemeen aan de orde worden gesteld, evenals de kansen tot een verbetering van die kwaliteiten te kunnen komen, dus de dragende lagen.

Vervolgens zou dat bij aantal thema's kunnen worden stilgestaan die direct samenhangen met de huidige occupatie, zoals die m.b.t. wonen en bijbehorende demografie van de bevolking, de mobiliteit en bereikbaarheid, maar ook de economie, de energie en het sociale domein.

O.i. kan zo dan een goed beeld worden geschetst van het DNA/genius loci en dus van de identiteit van de gemeente De Bilt en haar samenstellende kernen, dat bij voorkeur ook vanuit een breder perspectief, zoals dat van regio (of nog breder).

Vervolgens zou dan bij bepaalde 'opgaven' kunnen worden stilgestaan, zoals die m.b.t. het klimaat/energietransitie, de biodiversiteit, het wonen, de werkgelegenheid. Juist door de effecten van die diverse 'opgaven' in beeld te brengen, dat eventueel ook op basis van de 'Plan-MER', kunnen dan uiteindelijk op basis van een 'integraal afwegingskader' ook duidelijke keuzen worden gemaakt, dat dan op basis van een aantal scenario's (zie in deze overigens ook de 'Startnotitie' en de daarin aangegeven werkwijze). Wat betreft een mogelijk 'integraal afwegingskader' zou dan bijvoorbeeld van het 'Rad van de leefomgeving' gebruik kunnen worden gemaakt (zie in deze dus o.a. 'Plan-MER POVI').

Maar uiteindelijk gaat het er natuurlijk om wat de visie van de gemeente/gemeenschap op toekomst is, dat ook op basis van de (verplichte) participatie. Dat teneinde daar samen met alle partners vorm aan te geven.

Op basis van de eerder door het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op de: 'Startnotitie' gegeven inspraakreactie zal het duidelijk zijn dat het zij een voorstander van een duurzame ontwikkeling van de gemeente. Teneinde dat te waarborgen acht zij het van belang dat meteen van het begin bij bepaalde (ruimtelijke) ontwikkelingen rekening wordt gehouden met waarden, dus dat aan deze waarden in de Omgevingsvisie als basis een centrale positie wordt toegekend. O.i. biedt het toepassen van de 'lagenbenadering', waaraan overigens wel ook in de Basisverkenning/Atlas wordt gerefereerd, daartoe dan de basis, maar dan zal deze dus wel ook meteen vanaf het begin moeten worden gevolgd.

2. Specifieke aspecten

Hierbij wordt dan bij aantal thema's (inclusief bijbehorende sterkte-zwakte-analyses) zoals deze in de Basisverkenning/Atlas aan de orde worden gesteld stilgestaan, althans voor zover daar aanleiding toe is. Dat in grote lijnen, aangezien gewoon niet bij elke veronderstelling kan worden stilgestaan.

2.1 Historie

Hierbij wordt dan een historisch overzicht van met name de bewoningsgeschiedenis van de gemeente gegeven, inclusief aandacht voor de Stichtse Lustwarande (SLW) en ook de Nieuwe Hollands Waterlinie (NHW), die op zich voor zichzelf spreekt (zie overigens o.a. ook de publicatie: 'Van Oostbroek naar Westbroek (Van der Spek, P., 2007)').

Uiteindelijk bepaalt de ontwikkelingsgeschiedenis mede ook de historische waarden die binnen de gemeente aanwezig zijn, zowel wat betreft de gebouwde als niet gebouwde omgeving en die dan mede de basis vormt voor de waardering die daaraan in o.a. de: 'Cultuurhistorische waardenkaart (Vestigia, 2011)' van de gemeente is gegeven.

Daarnaast bepaalt die historische ontwikkeling in veel gevallen ook de ecologische waarden die binnen de gemeente aanwezig zijn, dat zeker ook in Nederland, waar veel halfnatuurlijke landschappen (en bijbehorende levensgemeenschappen) voorkomen.

2.2 Regio

Hierbij wordt dan stilgestaan bij de ontwikkelingen in de Regio (in brede zin), dus zowel de NOVI, de POVI, als het REP en de reactie van de gemeente op met name het REP, dus de zogenaamde 'Position Paper'.

Het zou te ver voeren bij alle gegeven omgevingsvisies, hetgeen het REP in zekere zin ook is, zij het op Regionaal niveau (dus van de Regio Utrecht), waarbij dan wel meteen ook zij aangetekend dat het hier niet om een WGR-regio gaat maar om een samenwerkingsverband, een reactie te geven, maar op basis van de eerdere reacties vanuit met name de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zowel de NOVI, de POVI, als ook de 'REK'/'REP' zal het duidelijk zijn dat zij t.a.v. bepaalde m.b.t. de regio Utrecht voorgenomen ontwikkelingen zeer kritisch staat, zoals m.b.t. de veronderstelde grote woningopgave (namelijk van 104.000 tot 125.000 extra woningen), de werkgelegenheid (namelijk met extra 80.000 arbeidsplaatsen) en ook de daarmee dan samenhangende infra/mobiliteit. Zoals ook uit met name de: 'Plan-MER' zoals deze in het kader van de POVI is opgesteld naar voren komt, zullen de betreffende ontwikkelingen uiteindelijk ten koste gaan van de kwaliteiten van de: 'Utrechtse Landschappen' (zie in deze dus ook onderstaande figuur: 'Effecten ontwikkelingen op thema: 'Levend landschap, erfgoed en cultuur' (Uit: 'Plan-MER POVI')):

Thema	Indicator	Huidig	Autonoom	Invloed omgevingsvisie (per saldo)
Levend landschap, erfgoed en cultuur	Utrechtse landschappen	Neutraal	Negatief	
	Cultuurhistorie	Neutraal	Neutraal	
	Archeologie	Neutraal	Neutraal	
	Aardkundige waarden	Neutraal	Neutraal	

Tabel.: Effecten ontwikkelingen op thema 'Levend landschap, Erfgoed en Cultuur' (uit 'Plan-MER POVI', Hoofdstuk 4.6)

Juist gezien de binnen de gemeente De Bilt (en andere gemeenten aan de oostflank van de stad Utrecht) aanwezige waarden van natuur landschap en cultuurhistorie zou o.i. nu juist deze gemeente (net als overigens ook de andere gemeenten aan oostflank van de stad Utrecht) die waarden moeten koesteren, dat dus ook als 'groene contramal' t.o.v. de stad Utrecht (zie in deze overigens ook de eerdere publicatie: 'De laatste schakel - De open groene ruimte tussen Utrecht, De Bilt en Groenekan (STL, 1990)'). Dat zal uiteindelijk niet alleen de binnen de gemeente aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie ten goede komen, maar dus uiteindelijk ook de bewoners in de stad Utrecht.

Wel zal - als er dan uiteindelijk voor wordt gekozen om de betreffende groei toch te accommoderen - deze dan op basis van de verschillende afwegingen zoals die tot op heden daarbij zijn gemaakt, dus zowel in het kader van 'Utrecht Nabij (U-NED, 2021)', de 'REP'/het 'IRP' en ook de 'RSU 2040', toch voor het merendeel van die woningen/werkgelegenheid in of nabij de stad Utrecht (gaan) landen. Een en ander dan ook overeenkomstig de basisprincipes van de: 'Ladder van duurzame verstedelijking' en de voorkeursvolgorde die in die zin ook in de POVI t.a.v. ruimtelijke ontwikkeling is aangegeven.

Mede op basis van het in die zin in het kader van U-NED ontwikkelde 'afwegingskader' is dan ervoor gekozen de toekomstige stedelijke ontwikkeling, behalve door inbreiding, met name rondom een aantal aan de rand van de stad Utrecht gesitueerde of nog te ontwikkelen OV-knooppunten te laten plaatsvinden. Dus op het zevental knooppunten die deel uitmaken van het OV-netwerk van het zogenaamde 'Wiel met spaken' zoals dat rondom de stad Utrecht zal worden ontwikkeld.

Juist vanuit de basis filosofie van een gezonde stedelijke ontwikkeling is daarbij wel meteen ook gekeken of d.m.v. 'groene scheggen' de diverse landschappen zoals deze rondom de stad Utrecht voorkomen ook tot in de stad kunnen worden doorgetrokken, zoals ter hoogte van de Kromme Rijn, zodat ook in de stad de natuur altijd nabij is.

Wel zal de gegeven verstedelijking dus naar verwachting, behalve dan een grotere druk op de infra, ook tot een grotere recreatieve druk op de binnen de gemeente De Bilt aanwezige landschappen en natuur leiden, zoals mogelijk ook op de Voorveldse polder. Dus ook daarbij zal dus nadrukkelijk moeten worden gekeken hoe door een goede recreatieve zoning met aanwezige natuurwaarden, waaronder de binnen de gemeente aanwezige ecologische verbindingen, zoals de ecologische verbinding tussen het Vechtplassen en het Kromme Rijngebied (zie in deze dus o.a. ook Bijlage 2: 'Folder natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassage De Bilt e.o., 2020)'), nadrukkelijk ook rekening kan worden gehouden.

Alhoewel het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus zeer kritisch is t.a.v. de keuze om de groei gewoon te faciliteren, zal zij dat met name ook in het kader van het proces van de IRP inbrengen, net zoals zij dat in het kader van de POVI reeds heeft gedaan.

In ieder geval zou het wellicht wel goed zijn in de Basisverkenning/Atlas behalve de overzichtskaart van de ruimtelijke ontwikkeling uit het 'REP' (of toch het 'IRP') toch ook een beeld schetsen van de groene ambities, dus de zogenaamde vijfde bouwsteen of peiler, zodat ook daar een bepaalde beeld van is (zie in deze dus ook het rapport: 'U-16 Ruimtelijke opgave Groen en Landschap (BVR, 2020)')

Wat betreft de gemeente De Bilt kan het IVN-De Bilt e.o./ de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich er in vinden dat de gemeente er wat betreft wonen er (vooralsnog) voor heeft gekozen in haar eigen woningbehoefte te voorzien, dat dus vanuit het 'migratie-saldo nul'. Hetgeen niet wegneemt dat er wat betreft de woningbehoefte er altijd wel een bepaalde druk vanuit de stad Utrecht, die dus kennelijk de woningbehoefte - ook al komt deze dan deels voort uit (een bepaal)de binnenlandse en buitenlandse migratie - zondermeer wenst te faciliteren, op de omringende gemeenten zal blijven¹². Maar de keuze blijft dan o.i. toch of je die groei dan altijd zal moeten blijven faciliteren, dat ook gezien de daarmee in geding zijnde waarden. Of dat in die zin toch keuzen op een hoger schaalniveau, dus in kader NOVI, dienen te

¹² De instroom van buiten naar de stad Utrecht van met name jongeren en jong-volwassenen en de uitstroom op latere leeftijd wordt ook wel als het zogenaamde 'roltrapmodel' aangeduid.

worden gemaakt om een bepaalde woningbehoefte en dus ook werkgelegenheid beter over het land te spreiden¹³.

Blijft bij dit alles staan dat het natuurlijk nog onduidelijk is wat uiteindelijk de gevolgen van Covid zijn, inclusief de kansen die thuiswerken biedt, hetgeen er mogelijk ook toe kan leiden dat mensen toch verder van hun werkplek gaan wonen en dus ook de trek naar de Randstad in die zin minder groot zal zijn dan tot op heden steeds aangenomen.

2.3 Bodem, water en klimaatadaptatie

Alhoewel daar dan in de Basisverkenning/Atlas toch minder aandacht voor is, althans wat betreft de bodem en het (grond)water, ligt de gemeente De Bilt op de overgang van de zandgronden van Utrechtse Heuvelrug naar aangrenzende lager gelegen gebieden, namelijk aan de westzijde aan de veengebieden van het Vechtplassengebied/Groene Hart en aan de zuidzijde van het Kromme Rijngebied. Juist de aanwezigheid van de diverse overgangen/gradiënten van zowel de bodem en ook het (grond)water, evenals de daarmee samenhangende diversiteit aan ecologische systemen en feitelijk ook landschappen maakt De Bilt o.i. nu juist zo uniek (zie ook onderstaande fig.: 'Gradiënt Heuvelrug met Kromme Rijngebied' (uit de: 'Bodemvisie Provincie Utrecht').

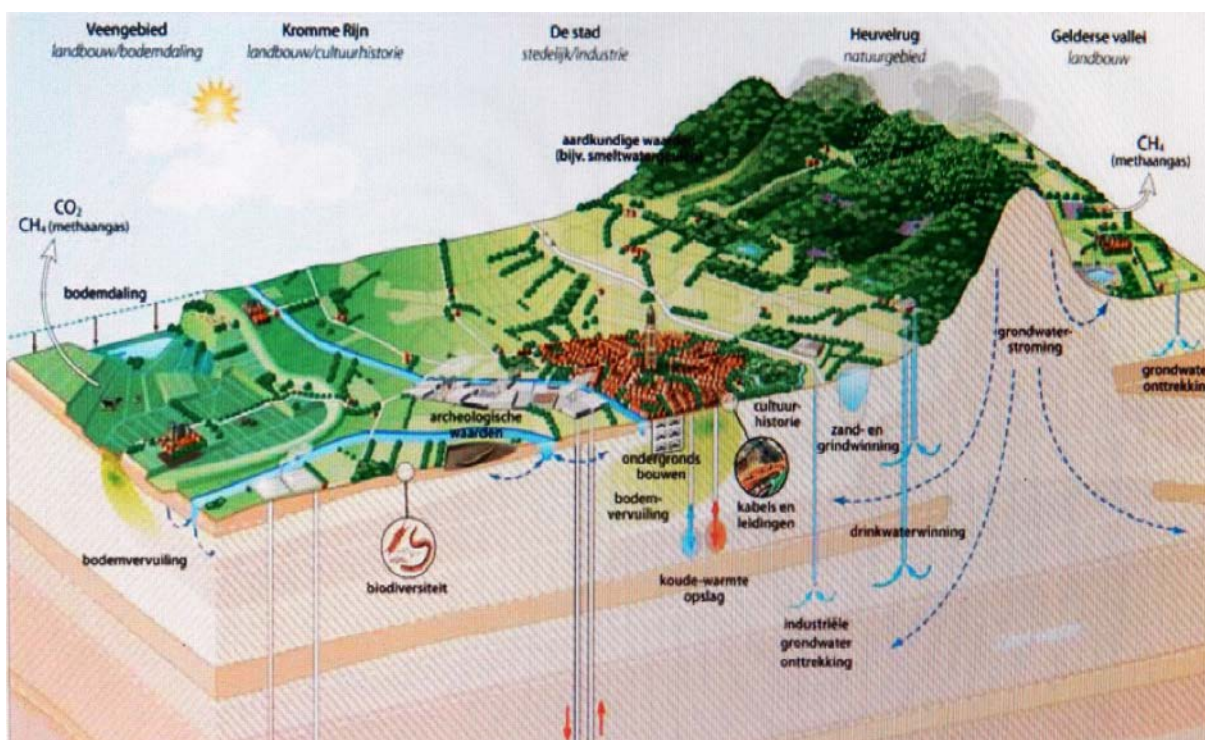

Fig. 'Gradiënt Heuvelrug met Kromme Rijngebied' (uit de: 'Bodemvisie Provincie Utrecht')

Dus goed juist ook hieraan in de voorliggende Basisverkenning/Atlas bijzondere aandacht te geven.

Dan wordt dus aangegeven dat op de hogere zandgronden niet tot nauwelijks watergangen aanwezig zijn, evenals de gemeente niet tot nauwelijks oppervlaktewater in haar beheer heeft.

Dat neemt o.i. niet weg dat er wel degelijk ook op de hogere zandgronden een aantal zeer waardevolle watergangen (en waterpartijen) aanwezig zijn en dan in het bijzonder ter hoogte van de diverse er voorkomende landgoederen, zoals dus op het landgoederen Vollenhove

¹³ Zie in deze dus overigens o.a. ook het aanbod van de noordelijke provincies.

(met ook een historische spreng) en ook Beerschoten (beide als deel van de Stichtse Lustwarande), maar bijvoorbeeld ook ter hoogte diverse landgoederen rondom Maartensdijk, etc.. Die wateren zijn dan meestal gevoed door kwelwater vanuit de Heuvelrug, hetgeen ze nu juist heel bijzonder maakt (zie in deze overigens ook het: 'Waterplan gemeente De Bilt (DHV, 2002)'). Dat ook door de daaraan gebonden kwelplanten en ook -dieren (zie in deze dus o.a. ook de: 'Ecoscan gemeente De Bilt, 2005') en daarin opgenomen overzichtskaarten).

Die kwel strekt zich dan uit tot ver in aangrenzende lager gelegen landschappen en bepaald ook daar in belangrijke mate aanwezige natuurwaarden (zie dus wederom de 'Ecoscan gemeente De Bilt, 2005').

Een van de grote opgaven van de gemeente is o.i. dan ook juist de 'grondwaterbalansen' op de Heuvelrug te herstellen en daarmee ook de kwel. Dan gaat het niet alleen om nog eens zorgvuldig te kijken naar de grondwateronttrekkingen, maar ook om het regenwater dat valt zoveel als mogelijk vast te houden (vergelijk dus ook de watertrits: 'Vasthouden, bergen en afvoeren').

Met de 'Blauwe agenda' waarin met diverse partijen in de Heuvelrug, inclusief ook het NPUH, wordt samengewerkt, is dat ook een van de belangrijkste beleidsdoelen voor de komende jaren, dat ook om de extreme droogte i.v.m. klimaatverandering te kunnen aanpakken.

Wat betreft de kwaliteit van bodem en water zijn daarbij dan uiteraard ook de (wettelijke) kaders van toepassing, zoals bij de bodem het: 'Besluit bodemkwaliteit' en bij water de: 'Waterwet' en ook de: 'KRW'¹⁴. Uiteindelijk gaat het o.i. toch zowel wat betreft de bodem als het water deze zowel in een in ecologisch opzicht gezonde staat te brengen en te houden, naast bij water dus ook voldoende (kwel)water. In die zin hebben we nog een lange weg te gaan, dat ook gezien zowel de bodem (denk o.a. aan stikstof), maar ook het water (denk ook aan belasting met diverse stoffen) vaak nog lang niet aan die kwaliteiten voldoen die daaraan worden gesteld.

In ieder geval moet in cultuurhistorisch opzicht ook aan met name de Biltse Grift bijzonder waarde worden toegekend, waarvoor nog niet zo lang geleden ook een visie is opgesteld (zie ook het rapport: 'Geestdrift voor de Grift (Initiatiefgroep Biltse en Zeister grift, 2017)'). Wel vervult de Grift wel ook een functie als natte ecologische verbinding, dus zal ook daar nadrukkelijk rekening moeten worden gehouden.

Ook wat betreft klimaatadaptie is er nog een aanzienlijke opgave, zoals ook de stresstesten die in die zin zijn uitgevoerd duidelijk maken. Dan gaat het zowel om extreme buien, als ook om hittestress. Juist een sterke vergroening van de meer stedelijke kernen, zoals (delen) De Bilt en ook Bilthoven, is dan een belangrijke opgave. Dat biedt juist ook kansen dat samen met bewoners en bedrijven aan te pakken, zoals in het kader van 'Operatie Steenbreek' en ook de 'Campagne Heuvelrugtuinen', waardoor meteen ook aan de biodiversiteit een kwaliteitsimpuls kan worden gegeven.

2.4 Landschap, archeologie en cultuurhistorie

Mooi dat wordt aangegeven dat wat betreft de Noordvleugel van de Randstad De Bilt dan in het 'landschappelijke hart' ligt. In de gemeente De Bilt komen dan, zoals ook hiervoor reeds in algemene zin aangegeven, diverse landschappen samen, zoals dus die van Utrechtse

¹⁴ Zo is dus o.a. de Biltse Grift in het kader van de KRW als zogenaamde 'waterlichaam' aangewezen, zoals overigens ook in Basisverkenning/Atlas verwoord.

Heuvelrug, het Groene Hart en het Kromme Rijngebied (zie in deze dus ook de betreffende 'Kwaliteitsgidsen Landschappen' van de provincie Utrecht).

Daarnaast lopen er ook nog een aantal waardevolle cultuurhistorische structuren door gemeente, zoals die van de Stichtse Lustwarande (SLW) en ook de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW), waarbij die laatste dan, evenals overigens de Limes, is genomineerd als Werelderfgoed. In die zin is De Bilt dus uniek (zie voor overzicht dus o.a. ook de: 'Cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente De Bilt (Vestigia, 2011)').

En alhoewel daar in de Basisverkenning/Atlas slechts zijdelings aandacht aan wordt gegeven, komen er binnen de gemeente De Bilt dus ook een aantal in aardkundig opzicht waardevolle gebieden voor, zoals zandverstuivingen op de Heuvelrug, oude meanders Kromme Rijn en ook petgaten/trilvenen in het zoddengebied van Westbroek (zie in deze dus ook diverse publicaties vanuit het Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o.).

Bepaalde van de in geologisch/aardkundig opzicht waardevolle gebieden, zoals een oude meander van de Kromme Rijn op Oostbroek, zijn dan door de provincie Utrecht als 'aardkundig monument' aangewezen, evenals zijn de Biltse Duinen door de gemeente op basis van de Landschapsconventie van Firenze als Landschapsmonument aangewezen, dat als eerste (en tot nu toe enige) van Nederland!

Ook wat betreft de binnen de gemeente voorkomende aardkundige, landschappelijke en ook cultuurhistorische waarden liggen er o.i. kansen deze nog beter te beschermen en waar mogelijk te herstellen. Zowel in de: 'Agenda voor een vitaal platteland' en ook het: 'Landschapsontwikkelingsplan Kromme Rijngebied + (Brons & partners, 2009)' worden daar ook een aantal voorstellen voor gedaan, inclusief ook voor de gemeente De Bilt (zie in deze dus ook Bijlage 3: Visiekaart LOP gemeente De Bilt'), dus zou het mooi zijn als daar in de voorliggende Basisverkenning ook aan wordt gerefereerd.

Wat betreft eventuele toekomstige ontwikkelingen wordt dan aangegeven dat nadrukkelijk met aanwezige waarden rekening dient te worden gehouden, hetgeen op zich natuurlijk mooi is (zie in deze o.a. ook de publicatie: 'Zorgen voor landschap – naar een landschapsinclusief ontwerp (PBL, 2019)'), maar duidelijk zal ook zijn dat het daarbij altijd de vraag blijft waar ook in die zin bepaalde grenzen zijn. Natuurlijk ook de provincie en de Regio zetten bij toekomstige ontwikkelingen ook in op 'Groen groeit mee' (voorheen aangeduid als Ringpark Utrecht), hetgeen natuurlijk mooi is, maar we zullen er juist als we bepaalde waarden in bepaalde gebieden centraal willen stellen, toch ook moeten beseffen, dat *'niet alles overal kan'*. Juist om bepaalde waarden, die toch ook de identiteit van bepaalde gebieden en daarmee de gemeente bepalen, adequaat te kunnen beschermen en waar mogelijk - uiteraard voor zover aan de orde - te herstellen.

2.5 Milieu en gezondheidsaspecten

Hierbij wordt dan met name aandacht gegeven aan effecten luchtverontreinigende stoffen en ook geluid op de mens, naast dus ook van geur- en stofhinder, lichthinder, hittestress en (zelfs) endotoxinen en zoönosen, hetgeen op zich natuurlijk mooi is.

Duidelijk zal evenwel zijn dat door het menselijk handelen niet alleen de gezondheid van de mens onder druk is komen te staan, maar ook de natuur. Dat laatste wordt overigens wel aan de orde gesteld, maar dan onder het thema natuur, groen en biodiversiteit.

Hoe dan ook zou het mooi zijn als de gemeente zich zou aansluiten bij de doelstellingen van het: 'Schone Lucht Akkoord' en ook in die zin een additioneel luchtbeleid zou ontwikkelen.

Dan biedt o.i. juist de omgevingswet alle kansen om in de gemeentelijke Omgevingsvisie duidelijke per type gebied duidelijke omgevingswaarden aan te geven, met ook duidelijke ambities, zoals in het verleden dus ook al het geval is geweest met het per gebiedstype aangeven van zogenaamde: 'Milieukwaliteitsprofielen' (zie in deze dus ook een van de eerdere 'Milieubeleidsplannen' van de gemeente De Bilt, zoals o.a. het 'Milieubeleidsplan 2006 – 2009'), maar zijn deze voor zover bij het IVN De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bekend nooit echt als hart toetsingskader toegepast, althans wat de ambities betreft.

2.6 Wonen en bevolking

Met name hierover is binnen de gemeente de afgelopen jaren heel veel te doen geweest, dat juist ook aangezien de gemeente een groot aantal nieuwe bouwlocaties nu juist ook op plekken had geprojecteerd, waar waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie voorkomen. Zij het dus wel in het binnenstedelijke gebied, dus binnen wat dan als vroeger als de 'rode contouren' werd aangeduid. Maar ook in dat binnenstedelijke gebied komen dus wel degelijk ook belangrijke waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie voor.

Inmiddels is dit door de gemeente anders opgepakt, namelijk met participatie en ook het instellen van een 'Kennisteam Wonen', dat inmiddels haar eerste Advies heeft uitgebracht, met een duidelijke procesaanpak (zie in deze dus ook het Advies: 'Samenhang en verbinding voor toekomstbestendige woningbouw in de gemeente De Bilt (Kennisteam Wonen, 2021)').

Hoe een en ander ook zijn, het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. acht het van groot belang, dat niet alleen een bepaalde woningbehoefte zorgvuldig wordt onderbouwd, maar met name ook als dan van een bepaalde opgave wordt uitgegaan daarbij zorgvuldig met aanwezige waarden worden rekening gehouden, dat dus vanuit het principe van: 'Natuurinclusief ontwerpen'. In die zin zou het dus goed zijn als er een helder 'afwegingskader' zou komen, dus waar gezien daarmee in geding zijnde waarden eventueel wel en eventueel niet te bouwen, dat ook met een bepaalde prioritering (zie in deze dus o.a. ook het Advies van het 'Kennisteam Wonen').

Verder zou men gewoon 'Natuurinclusief bouwen' als standaard moeten toepassen (zie ook het: 'Manifest natuurinclusief bouwen'), evenals ook het vanaf het begin moeten zoeken naar 'nature based solutions' (zie ook het: 'Manifest Nederland Natuurinclusief').

2.7 Economie en werkgelegenheid

Hierbij wordt dan met name aandacht gegeven aan binnen de gemeente voorkomende bedrijventerreinen en ook landbouwbedrijven, waarbij ook daar o.i. nog veel kansen voor een verdere vergroening aanwezig.

Wat betreft economische bedrijvigheid zet de gemeente dan, ook in het verlengde van haar Structuurvisie, in op de ontwikkeling van de zogenaamde 'Life Science As'. Ook gezien alle gevolgen daarvan, ook voor de mobiliteit, blijft het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich afvragen of dat nog steeds een verstandige keuze is, dat ook gezien diverse haalbaarheidsonderzoeken die in die zin inmiddels zijn verschenen. Natuurlijk met health sciences sluit de gemeente mooi aan bij centrale thema van de REK, het REP en ook het IRP, hetgeen ook kansen biedt, maar ook hier gaat het o.i. om de schaal.

Wat betreft de landbouw zet wordt dan aangegeven dat rijk inzet op een transitie van naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw, hetgeen ook in de 'Landbouwvisie' van de provincie Utrecht een belangrijk thema, zo niet het belangrijkste thema is. In die zin promoot

de provincie Utrecht dus korte voedselketens en een natuurinclusieve landbouw (zie in deze dus ook het beleidsdocument: 'Gezond en duurzaam eten in en uit de Regio - Voedselagenda provincie Utrecht 2021 – 2023'). O.i. zou ook de gemeente hierbij het voortouw kunnen nemen om diverse actoren bij elkaar te brengen, bijvoorbeeld op basis van het programma voor een vitaal platteland (zie dus ook de: 'Nota voor een vitaal platteland (De Bilt, 2007)') of Leader +.

Inmiddels zijn ook op dit gebied diverse initiatieven binnen de gemeente, zoals van Bilts Heerlijks, maar ook van de Herenboeren, naast initiatieven die al langer bestaan, dus zou het mooi zijn als ook in die zin de gemeente zich als een 'proeftuin' in het kader van het: 'Deltaprogramma Biodiversiteitsherstel' zou uitroepen/profileren.

Verder zal duidelijk zijn dat met name ook de milieugebruiksruimte van de binnen de gemeente voorkomende landbouwbedrijven beperkt is, dat ook gezien de ligging van aantal bedrijven in de nabij van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen met ook een aantal voor stikstof gevoelige habitatstypen. Ook in die zin zou het dus mooi zijn als een transitie naar een (meer) natuurinclusieve landbouw plaatsvindt.

2.8 Mobiliteit en bereikbaarheid

Aangegeven wordt dat de gemeente De Bilt een uitstekende bereikbaarheid kent, zowel wat betreft het OV, de fiets als de auto. Wel staat de bereikbaarheid onder een grote druk, zeker als men blijft inzetten op een almaar verdergaande groei van de verstedelijking en ook de werkgelegenheid.

Zoals ook eerder al aangegeven zet de Regio Utrecht gezien verstedelijkingsdruk in op een schaa sprong van het OV. Daarbij wordt dan o.a. gesproken over het doortrekken van de trams vanaf het USP naar Zeist en dan door naar Amersfoort. Het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is vanuit duurzaamheidsoverwegingen op zich voor een schaa sprong voor het (H)OV, maar ook daarbij zal dan wel zorgvuldig met aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie rekening moeten worden gehouden. Gezien de grote gevolgen van een eventueel tracé door de Lage Grond of langs de A-28 voor waarden van natuur (waaronder dus de hier lopende ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied), landschap en cultuurhistorie spreekt het IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dan ook al bij voorbaat, voor zover de toegevoegde vervoerswaarde van een HOV tussen het USP en Zeist/Amersfoort al kan worden aangetoond, uit voor een tracé ter hoogte van de Universiteitsweg en ook de Utrechtseweg, ook al aangezien daar al een aantal vrije busbanen aanwezig zijn (zie in deze overigens ook de diverse onderzoeken die in die zin op opdracht van U-NED door Arcadis zijn uitgevoerd). Gelukkig heeft de gemeente De Bilt zich daar eerder in haar reactie op de Contour REP ook al voor een dergelijke tracékeuze uitgesproken.

Wat hiervoor is gesteld m.b.t. een HOV door de Lage Grond geldt eigenlijk in vergelijkbare zin voor een eventueel nieuw fietspad tussen het USP en Zeist-West door de Lage Grond, dat terwijl ook daarvoor een alternatief aanwezig is, namelijk het echt autoluw maken van het bestaande fietspad van de Bisschopsweg/Noordweg.

Ook al aangezien het wegennet binnen de gemeente tegen haar grenzen aanloopt, zeker wat betreft de automobiliteit, zou het dus inderdaad goed zijn, dat als er nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden, zoals bij de Schapenweide, dat dan op maximaal op een autoluwe (en ook ecologische) wijk wordt ingezet, bijvoorbeeld door het toepassen van het concept van elektrische deelauto's, goed OV en natuurlijk een goede aansluiting op aanwezige (snel)fietspaden.

2.9 Natuur, groen en biodiversiteit

Dat de gemeente rijk is aan waarden van natuur zal op basis van hetgeen in die zin in de Basisverkenning/Atlas naar voren wordt gebracht (en ook uit het voorgaande) duidelijk zijn. Maar dat de natuur in heel Nederland en ook in de gemeente in de loop van de tijd sterk is achteruitgegaan, zeker ook in het landelijk gebied, ook. Zo kwamen er bijvoorbeeld vroeger in het Jacobsteeggebied zeer hoge dichtheden aan weidevogels voor, maar zijn deze thans vrijwel geheel verdwenen.

Behalve naar kaarten van de NNN en ook het Groenstructuurplan, wordt dan gelukkig in de Basisverkenning/Atlas ook aan de: 'Ecoscan De Bilt (2005)' gerefereerd, met ook een aantal per landschapstype gegeven doelsoorten. Naast de voor het landschap van de Heuvelrug, het Kromme Rijngebied en het Vechtplassengebied en daartussen gelegen overgangsgebied, dus coulissenlandschap, aangegeven doelsoorten, zou het overigens wel mooi zijn als deze ook voor het stedelijke gebied zouden worden aangegeven, waaraan in de 'Ecoscan' ook bijzondere aandacht wordt gegeven (zie in deze ook de: 'Ecoscan', Hoofdstuk 5.6: 'Stedelijk gebied').

Gezien de algehele achteruitgang van de natuur is dus o.i. een grote inspanning nodig om tot een algeheel natuurherstel te komen en dat niet alleen op gebied van de natuur zelf, maar op alle vlakken, dus inclusief de overgang naar een circulaire economie (zie ook onderstaande Fig.: 'Kansen voor natuurherstel (naar IIASA, 2020)' én ook het hiervoor reeds aangehaalde: 'Handvest Nederland Natuurinclusief'). Door een steeds grotere inbreuk op de natuur zal uiteindelijk niet alleen de natuur zelf steeds verder achteruitgaan, maar ook de toegevoegde waarde daarvan voor de mens, dus wat ook wel als het 'Natuurlijk kapitaal' wordt aangeduid.

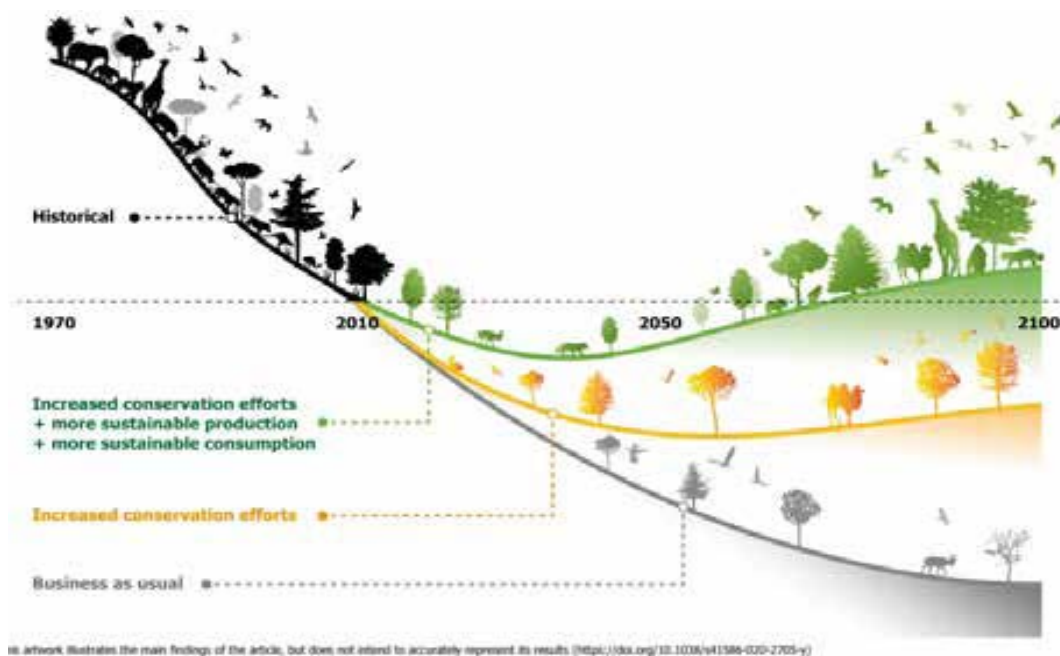

Fig. 'Kansen voor natuurherstel (naar IIASA, 2020)'

Juist voor het versterken van de natuur/biodiversiteit, dus een herstel van de natuur en daarmee ook van de biodiversiteit (zie in deze overigens ook de: 'Motie Biodiversiteit, d.d. 11 juli 2019), zijn er in De Bilt o.i. nog vele kansen, die dan wel door een goede samenwerking tussen diverse overheden, organisaties, (landbouw)bedrijven en natuurlijk ook burgers zouden moeten worden verzilverd.

Zo zou ook echt tot een levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie kunnen worden gekomen met dus een minimale basiskwaliteit van de natuur in de gemeente (zie dus ook het: 'Manifest Basiskwaliteit Natuur'), maar waar mogelijk hoger (zie hiervoor dus o.a. ook de: 'Ecoscan De Bilt (2005)' met per landschapstype aangegeven doelsoorten en ook mogelijke maatregelen deze te verbeteren). Die ambitie zou dan ook in ruimtelijke zin op een of andere wijze in de omgevingsvisie moeten worden verankerd.

Met name t.a.v. dit aspect zal vanuit het IVN De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in kader van proces om te komen tot een omgevingsvisie nog een aparte bijdrage worden gegeven, waarna dan ook wordt verwezen.

Wel wil zij nog wel een opmerking maken bij het plaatje zoals dat in de Basisverkenning/Atlas is gegeven m.b.t. de biodiversiteit binnen de gemeente (zie dus ook de: 'Basisverkenning', Fig. 10.4: 'Biodiversiteit gemeente De Bilt' op pag. 74). Volgens dat plaatje zou dan met name in het westelijke deel van de gemeente de biodiversiteit hoog zijn, maar het zou o.i. dat wel goed zijn daar een nadere duiding aan te geven, dus wat dan aan de gegeven analyse ten grondslag ligt. In het westelijke deel is dan wel ook het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen gelegen met ook een hoge biodiversiteit, maar tegelijkertijd is daar natuurlijk op een enkele uitzondering na toch ook sprake van traditionele vormen van landbouw. Ook is het de vraag wat soorten in de gegeven analyse zijn meegenomen, want wellicht is in de bossen van de voedselarme zandgronden het aantal hogere planten beperkt, maar geldt dan bijvoorbeeld weer niet voor het aantal paddenstoelen.

Daarbij komt dat juist, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, dat gezien aanwezige gradiënten van bodem en (grond)water, inclusief kwel, de potenties voor een hoge biodiversiteit in de gemeente De Bilt op zich hoog zijn, dus ook de kansen deze nog aanzienlijk te verbeteren (zie in deze overigens ook de diverse per landschapstype in de: 'Ecoscan De Bilt, 2005') gegeven maatregelen).

Overigens komt een groene kwaliteitsimpuls in de gemeente De Bilt dus uiteindelijk ook de gezondheid van de mens ten goede (zie in deze dus o.a. ook de factsheet: 'Natuur en gezondheid (IVN, 2013)')

2.10 Energie

Dan zijn ook de opgaven wat betreft de noodzakelijk energietransitie groot. Alhoewel het van belang wordt geacht dat elke gemeente daarbij zijn verantwoordelijkheid neemt, dient ook daarbij gezien de daarmee in geding zijnde waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, maar uiteraard ook de mens, wel een zorgvuldige afweging plaats te vinden, zo mogelijk ook het niveau van de RES Regio Utrecht als geheel. Voor zover bij eenieder bekend wordt daar door de gemeente De Bilt thans beleid op ontwikkeld, wat dat kennelijk in mei op de agenda van de gemeenteraad staat, althans het aanbod aan de RES.

3. Conclusie

De Basisverkenning/Atlas is op zich een imposant document, wat door de vele toelichtende figuren/afbeeldingen en kaarten ook een echte Atlas is geworden.

Wel is het IVN-De Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening dat het goed was geweest, dat ook voor eventuele latere afwegingen in het kader van de Omgevingsvisie, dat nu juist ook in de Basisverkenning de zogenaamde Lagenbenadering was gevolgd.

Meer in het bijzonder is het IVN-Bilt e.o./de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de mening toegedaan dat de gemeente gezien haar aanwezige groene waarden zich nu juist binnen de regio – net als dus in het verleden steeds het geval is geweest – ook echt zou moeten profileren als een groene gemeente en dus in de toekomst die waarden daadwerkelijk

centraal zou moeten stellen. Dat niet alleen door kwetsbare waarden actief te beschermen, maar dezeso mogelijk ook te herstellen, bijvoorbeeld door het in kader van een 'proeftuin' samen met de boeren te kijken naar de mogelijkheden voor korte(re) voedselketens en ook een natuurinclusieve landbouw.

Voor zover dan toch bepaalde ontwikkelingen noodzakelijk worden geacht en ook als zodanig zijn aangetoond, zoals m.b.t. een bepaalde woningbehoefte, zouden daarbij de kansen die 'natuurinclusief ontwerpen' biedt met beide handen moeten worden opgepakt, dat ook ter versterking van het groene karakter van de gemeente.

Hoogachtend,

Patrick Greeven (IVN-De Bilt e.o./Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)

Afz.: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

P/a: B. de Wolf

Kometenlaan 70

3721 JV Bilthoven

Bijlage 3: 'Folder Natuur behouden en verbinden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West-2020

Natuur Verbinden en Behouden

De ecologische verbindingen tussen De Bilt, Zeist, Bunnik, Odijk en Driebergen

